משנת התנא האלוקי

רבי יהודה הנשיא זיע"א

רבינו הקדוש

נשיא ישראל, מסדר המשנה, דור שביעי להלל הזקן
נולד ביום הכיפורים שנת ג' תת"פ
נתמנה לנשיא שנת ג' תתק"י
נפטר בט"ו כסלו ג' תתקמ"ח

ליקוט כל המשניות המוזכרים בהם אמרותיו, להגות בהם בציון קודשו, להיות 'שפתותיו דובבות' במקום מנוחתו

"מימות משה עד רבי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד" (גיטין נט.)

אֲסַדֵּר בְּשִׁבָחִין, לְמֵיעַל גּוֹ פִּתְחִין.

רבינו הקדוש ע"ה היה יחיד בדורו ומיוחד בתקופתו, איש שכלל בו ה' מן המדות הטובות והחסידות מה שזיכהו בעיני אנשי דורו לקרותו **'רבינו הקדוש'**, והיה שמו 'יהודה', והיה בתכלית החכמה ורום המעלה, כמו שאמרו מימי משה ועד רבי לא ראינו תורה וגדולה במקום אחד. והיה בתכלית הענוה ושפלות הרוח והרחקת התאות... והיה צח לשון ובקי בשפה העברית יותר מכל אדם, עד שהיו החכמים ע"ה לומדין ביאור מלים שנסתפקו להם בלשון המקרא מפי עבדיו ומשרתיו, וזה מן המפורסמות בתלמוד. והיה לו מהעושר וההון עד שאמרו עליו אהריריה דרבי עתיר משבור מלכא [הממונה על האורוות של בית רבי, היה יותר עשיר משבור מלך פרס]. ולכן היטיב לחכמים ולתלמידים, וריבץ תורה בישראל, ואסף כל הקבלות והשמועות והמחלוקות שנאמרו מימות משה רבינו ועד ימיו, והוא בעצמו היה מן המקבלים, שהוא קבל משמעון אביו... נביא מפי נביא עד הזקנים שקבלו מיהושע, ממשה.

(הקדמת הרמב"ם למשנה ד"ה והנני מביא)

רבי, הוא סוף התנאים, מיסדי התורה שבעל פה, וכוללם יחד בחיבור המשנה שעשה, שהוא יסוד כל התורה שבעל פה וכולל הכל, וכידוע דכמו שליכא מידי דלא רמיזא מאורייתא, הכי נמי ליכא מידי מתורה שבעל פה דלא רמיזא בחיבור המשנה. וכיוון בזה לכונן קומת המלכות כידוע, ורמוז בויקרא רבה (ז', ז') על הפסוק (הושע ח', י') 'גַּם כִּי יִתְּנוּ בַגּוֹיִם עַתָּה אֲקַבְּצֵם'. דעל ידי לימוד המשניות יהיה קיבוץ גליות. דהוא אתי מדוד, על כן היה כל השתדלותו בזה. וכן איתא בסנהדרין (צ"ח סוף ע"ב) אי מן חיי הוא [המשיח] כגון רבינו הקדוש. ולא בחנם נקטוהו למשל, רק מסתמא היה הוא ראוי להיות משיח אילו היה הדור זכאי. וגם הוא חי וקיים כמשמעות העבודה בגמרא כתובות (ק"ג סוף ע"א) דאתי כל בי שמשי.

(ר"צ הכהן מלובלין מחשבות חרוץ, אות כ)

הארות והערות יתקבלו בברכה 052-715-1500

עיצוב: 052-7174642

וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ
כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא,
שֶׁנֶּאֱמַר, וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ
אֶרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר:

שביעית ו, ד

מֵאֵימָתַי מֻתָּר אָדָם לִקַּח יָרָק בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה כַּיּוֹצֵא בּוֹ. עָשָׂה
הַבַּכִּיר, הַתַּר הָאָפִיל. רַבִּי הִתִּיר לִקַּח יָרָק בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית:

מעשרות ה, ה

הַלּוֹקֵחַ שְׂדֵה יָרָק בְּסוּרְיָא, אִם עַד שֶׁלֹּא בָא לְעוֹנַת הַמַּעְשְׂרוֹת - חַיָּב.
וּמִשֶּׁבָּא לְעוֹנַת הַמַּעְשְׂרוֹת - פָּטוּר, וְלוֹקֵט כְּדַרְכּוֹ וְהוֹלֵךְ. רַבִּי יְהוּדָה

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

שביעית ו, ד **מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה כַּיּוֹצֵא בּוֹ.** מִמַּה שֶׁנִּזְרַע בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית יֵשׁ גִּדּוּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה דְּתָלִינַן בֵּיהּ. אִי נַמִּי מִפְּנֵי שֶׁרָבָה הַהֶתֵּר עַל הָאִסּוּר וְנִתְבַּטֵּל: **הַבַּכִּיר.** מָקוֹם שֶׁמְּמַהֵר לְבַכֵּר פֵּרוֹתָיו יוֹתֵר מִשְּׁאָר מְקוֹמוֹת: **הַתַּר הָאָפִיל.** דְּתָלִינַן שֶׁמִּמְּקוֹם הַבַּכִּיר הֶבִיאוּם: **מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִיָּד.** לְפִי שֶׁהָיוּ מְבִיאִים יָרָק מִחוּצָה לָאָרֶץ וְהָיָה רָבָה עַל יָרָק שֶׁבָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי הַטַּעַם לְפִי שֶׁבִּשְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים עוֹשֶׂה כַּיּוֹצֵא בּוֹ:

מעשרות ה, ה **הַלּוֹקֵחַ שְׂדֵה יָרָק.** מִן הַנָּכְרִי: **בְּסוּרְיָא.** הֵם אֲרָצוֹת שָׁכָבַשׁ דָּוִד, כְּגוֹן דַּמֶּשֶׂק וַאֲרַם נַהֲרַיִם וַאֲרַם צוֹבָה. וּבְמִקְצַת דְּבָרִים עֲשָׂאוּם כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְמִקְצָתָן לֹא: **אִם עַד שֶׁלֹּא בָא לְעוֹנַת הַמַּעְשְׂרוֹת חַיָּב.** הוֹאִיל וּבְשָׁעָה שֶׁבָּאִים לִידֵי חִיּוּב בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵם. אֲבָל אִם הִגִּיעַ עֵת הַחִיּוּב בִּרְשׁוּת הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים פָּטוּר, דְּלָדָבָר זֶה עָשׂוּ סוּרְיָא כְּכִבּוּשׁ יָחִיד וְלָאוּ שְׁמִיהּ כִּבּוּשׁ: **וְלוֹקֵט כְּדַרְכּוֹ.** וּפָטוּר מִלַּעֲשֵׂר אַף מַה שֶּׁנּוֹסֵף בִּרְשׁוּתוֹ. אֲבָל פּוֹעֲלִים לֹא יִשְׁכֹּר, דְּחַיְשִׁינַן דִּלְמָא אָתֵי לְמֵעֲבַד הָכִי אַף בְּשָׂדֶה שֶׁלָּקַח עַד שֶׁלֹּא בָא לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת. וְרַבִּי יְהוּדָה לֹא גָּזַר: **פָּטוּר.** כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ בְּגוּף הַקַּרְקַע כְּלוּם:

אוֹמֵר, אַף יִשְׂכֹּר פּוֹעֲלִים וְיַלְקֵט. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁקָּנָה קַרְקַע, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁלֹּא קָנָה קַרְקַע, אִם עַד שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת - פָּטוּר. רַבִּי אוֹמֵר, אַף לְפִי חֶשְׁבּוֹן:

שבת ו, ה

יוֹצְאָה אִשָּׁה בְּחוּטֵי שֵׂעָר, בֵּין מִשֶּׁלָּהּ בֵּין מִשֶּׁל חֲבֶרְתָּהּ בֵּין מִשֶּׁל בְּהֵמָה, וּבְטַבָּעֶת וּבְסַנְבּוּטִין בִּזְמַן שֶׁהֵן תְּפוּרִין. בְּכָבוֹל וּבְפֵאָה נָכְרִית לֶחָצֵר. בְּמוֹךְ שֶׁבְּאָזְנָהּ וּבְמוֹךְ שֶׁבְּסַנְדָּלָהּ וּבְמוֹךְ שֶׁהִתְקִינָה לְנִדָּתָהּ. בְּפִלְפֵּל וּבְגַרְגִּיר מֶלַח וּבְכָל דָּבָר שֶׁתִּתֵּן לְתוֹךְ פִּיהָ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תִתֵּן לְכַתְּחִלָּה

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

רַבִּי אוֹמֵר אַף לְפִי חֶשְׁבּוֹן. אַמֵּילְתֵּיהּ דְּתַנָּא קַמָּא קָאֵי, וְהָכִי קָאָמַר כִּי הֵיכִי דְּמְחַיֵּב אִם לָקַח עַד שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת לְעַשֵּׂר עַל הַכֹּל, הָכִי נַמִּי מְחַיֵּב אִם הִגִּיעַ לְעוֹנַת מַעֲשְׂרוֹת לְעַשֵּׂר לְפִי חֶשְׁבּוֹן שֶׁנִּתּוֹסֵף בִּרְשׁוּתוֹ, כְּגוֹן אִם הֵבִיאוּ שְׁלִישׁ בְּיַד הַנָּכְרִי, חַיָּב לְעַשֵּׂר עַל שְׁנֵי שְׁלִישִׁים שֶׁנִּתּוֹסְפוּ בִּרְשׁוּתוֹ. וַהֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

שבת ו, ה **חוּטֵי שֵׂעָר.** שֵׂעָר תָּלוּשׁ שֶׁעָשְׂתָה אוֹתוֹ כְּמִין חוּטִין וְקוֹלַעַת בָּהֶן שַׂעֲרָהּ, אוֹ אֲפִלּוּ קְשָׂרָהּ אוֹתָן עַל פַּדַּחְתָּהּ קֶשֶׁר מְהֻדָּק, יוֹצְאָה בָּהֶן, דְּלֹא דָּמֵי לְחוּטֵי צֶמֶר וְחוּטֵי פִּשְׁתָּן דִּלְעֵיל, לְפִי שֶׁהַמִּים נִכְנָסִים בָּהֶם, וְאִי מִיתְרַמְיָא לַהּ טְבִילָה אֵינָהּ צְרִיכָה שְׁתִּתִּירֵם וְלֹא אָתְיָא לְאָתוּיֵינְהוּ: **בֵּין מִשֶּׁלָּהּ בֵּין מִשֶּׁל חֲבֶרְתָּהּ בֵּין מִשֶּׁל בְּהֵמָה.** צְרִיכִי, דְּאִי תָּנָא מִשֶּׁלָּהּ, מִשּׁוּם דְּלֹא מָאִיס לַהּ, אֲבָל חֲבֶרְתָּהּ דְּמָאִיס לַהּ אֵימָא נֵחוּשׁ דִּלְמָא שָׁלְפָא לְהוּ וְאָתְיָא לְאָתוּיֵינְהוּ, וְאִי תָּנָא שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ, מִשּׁוּם דְּבַת מִינַהּ הִיא לֹא מִינְכַּר וְלֹא מְחַיְּכִי עֲלַהּ, וּמִשּׁוּם הָכִי לֵיכָּא לְמֵימַשׁ דִּלְמָא שָׁלְפָא וְאָתְיָא לְאָתוּיֵיהּ, אֲבָל דִּבְהֵמָה דִּלְאו בַּת מִינַהּ הִיא וּמִינְכַּר אֵימָא נֵחוּשׁ דִּלְמָא שָׁלְפָא לַהּ וְאָתְיָא לְאָתוּיֵיהּ, צְרִיכָא: **בִּזְמַן שֶׁהֵן תְּפוּרִין.** לַשְּׁכָבָה שֶׁבְּרֹאשָׁהּ, דְּתוּ לֹא שָׁלְפָא לְהוּ לְאַחֲוּוֵי: **לֶחָצֵר.** אַכָּבוֹל וְאַפֵּאָה נָכְרִית קָאֵי, דַּאֲסָרוּהָ לְעֵיל לְמֵיפַק בֵּיהּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהַשְׁתָּא אַשְׁמְעִינַן דְּלֶחָצֵר מָתָר: **פֵּאָה נָכְרִית.** אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ רֹב שֵׂעָר, לוֹקַחַת שֵׂעָר נָשִׁים אֲחֵרוֹת וּמְשִׁימָה בְּרֹאשָׁהּ, וְנִרְאֶה כְּאִלּוּ הוּא שְׂעָרָהּ: **בְּמוֹךְ שֶׁבְּאָזְנֶיהָ.** שְׁנוֹתֶנֶת לִבְלַע לֵחָה שֶׁל צוֹאַת הָאֹזֶן: **שֶׁבְּסַנְדָּלָהּ.** שֶׁלֹּא יַזִּיק הַסַּנְדָּל לְכַף רַגְלָהּ: **לְנִדָּתָהּ.** בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, שֶׁיִּבָּלַע בּוֹ הַדָּם וְלֹא יִטַּנֵּף בְּגָדֶיהָ, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ קָשׁוּר, דְּאִי נָפַל לֹא אָתְיָא לַאֲתוּיֵי מִפְּנֵי מְאִיסוּתוֹ. אֲבָל מוֹךְ שֶׁבְּאָזְנָהּ וְשֶׁבְּסַנְדָּלָהּ לֹא תֵּצֵא בּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן קָשׁוּר וּמְהֻדָּק: **בְּפִלְפֵּל.** שְׁנוֹתֶנֶת בְּפִיהָ מִפְּנֵי רֵיחַ הַפֶּה: **וּבְגַרְגִּיר**

בְּשַׁבָּת. וְאִם נָפַל, לֹא תַחֲזִיר. שֵׁן תּוֹתֶבֶת וְשֵׁן שֶׁל זָהָב, רַבִּי מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים:

שם יב, ג

הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, בֵּין בִּימִינוֹ בֵּין בִּשְׂמֹאלוֹ, בֵּין מִשֵּׁם אֶחָד בֵּין מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת, בֵּין מִשְּׁנֵי סַמְמָנִיּוֹת, בְּכָל לָשׁוֹן - חַיָּב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא חִיְּבוּ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אֶלָּא מִשּׁוּם רֹשֶׁם, שֶׁכָּךְ הָיוּ כוֹתְבִין עַל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן, לֵידַע אֵיזוֹ בֶן זוּגוֹ. אָמַר רַבִּי, מָצִינוּ שֵׁם קָטָן מִשֵּׁם גָּדוֹל, שֵׁם מִשִּׁמְעוֹן וּשְׁמוּאֵל, נֹחַ מִנָּחוֹר, דָּן מִדָּנִיֵּאל, גָּד מִגַּדִּיאֵל:

כתובות ב, ד

זֶה אוֹמֵר זֶה כְתַב יָדִי וְזֶה כְתַב יָדוֹ שֶׁל חֲבֵרִי, וְזֶה אוֹמֵר זֶה כְתַב יָדִי וְזֶה כְתַב יָדוֹ שֶׁל חֲבֵרִי - הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין. זֶה אוֹמֵר זֶה כְתַב יָדִי וְזֶה אוֹמֵר זֶה

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

מֶלַח. שֶׁנּוֹתֶנֶת לִרְפוּאַת חֹלִי הַשִּׁנַּיִם: שֵׁן תּוֹתֶבֶת. נוֹשֶׁבֶת בַּלְּחָיַיִם בִּמְקוֹם הַשֵּׁן שֶׁנָּפַל לָהּ: וְשֵׁן שֶׁל זָהָב. שֵׁן שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מַרְאִיתוֹ מֵחֲמַת עִפּוּשׁ, מְכַסָּה אוֹתוֹ בְּזָהָב: רַבִּי מַתִּיר. לָצֵאת בָּהּ, דְּלֹא שָׁלְפָה וּמְחַוְיָא, שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת מוּמָהּ: וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. כֵּיוָן שֶׁהוּא מְשֻׁנֶּה מִשְּׁאָר שִׁנֶּיהָ, דִּלְמָא מְחַיְּכִי עֲלַהּ וְשָׁלְפָא לַהּ וְאָתְיָא לְאָתוֹיֵיהּ. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

שם יב, ג בֵּין בִּימִינוֹ בֵּין בִּשְׂמֹאלוֹ. בְּאָדָם שֶׁהוּא שׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו, דְּאִלּוּ בִּשְׁאָר כָּל אָדָם כְּתִיבַת שְׂמֹאל אֵינָהּ כְּתִיבָה: בֵּין מִשֵּׁם אֶחָד. שְׁתֵּיהֶן אַלְפִין: מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת. אֶלֶף בֵּית: מִשְּׁנֵי סַמְמָנִיּוֹת. אֶחָד בִּדְיוֹ וְאֶחָד בְּסִיקְרָא. וְאִית סְפָרִים דְּגָרְסֵי מִשְּׁנֵי סַמָּנִיּוֹת, כְּלוֹמַר מִשְּׁנֵי סִימָנִים, כְּגוֹן שֶׁכּוֹתְבִים א׳ לְסִימָן אֶחָד וּב׳ לְסִימָן שְׁנַיִם: בְּכָל לָשׁוֹן. וּכְתָב שֶׁל כָּל אֻמָּה וְאֻמָּה: מִשּׁוּם רֹשֶׁם. סִימָן שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין בְּקַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן, מִפְּנֵי שֶׁמְּפָרְקִים אוֹתָן, וְלִכְשֶׁיְּקִימוּהוּ לֹא יַחְלִיפוּ סֵדֶר הַקְּרָשִׁים. וְאָתָא רַבִּי יוֹסֵי לְמֵימַר דַּאֲפִלּוּ לֹא כָּתַב אֶלָּא שֶׁרָשַׁם שְׁנֵי רְשִׁימוֹת בְּעָלְמָא לְסִימָן, חַיָּב. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: מָצִינוּ שֵׁם קָטָן. כְּלוֹמַר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִגְמַר מְלַאכְתּוֹ, שֶׁנִּתְכַּוֵּן לִכְתֹּב תֵּבָה גְּדוֹלָה וְכָתַב מִקְצָתָהּ, הוֹאִיל וְאוֹתוֹ מִקְצָת הַוְיָא תֵּבָה וּמִתְקַיֶּמֶת בְּמָקוֹם אַחֵר חַיָּב, וְכֵן הֲלָכָה:

כתובות ב, ד הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִים. דְּהָא אִיכָּא תְּרֵי סַהֲדֵי עַל כָּל כְּתָב וּכְתָב: צְרִיכִים לְצָרֵף עִמָּהֶם אַחֵר. שֶׁעַל כְּתַב יָדָן הֵן מְעִידִין לֹא עַל מָנֶה שֶׁבַּשְּׁטָר. וְצָרִיךְ תְּרֵי סַהֲדֵי עַל כָּל

כְּתַב יָדִי - צְרִיכִים לְצָרֵף עִמָּהֶם אַחֵר, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינָן צְרִיכִין לְצָרֵף עִמָּהֶם אַחֵר, אֶלָּא נֶאֱמָן אָדָם לוֹמַר זֶה כְּתַב יָדִי:

נדרים ג, יא

קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לִבְנֵי נֹחַ - מֻתָּר בְּיִשְׂרָאֵל וְאָסוּר בְּאֻמּוֹת הָעוֹלָם. שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְזֶרַע אַבְרָהָם - אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל וּמֻתָּר בְּאֻמּוֹת הָעוֹלָם. שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְיִשְׂרָאֵל - לוֹקֵחַ בְּיוֹתֵר וּמוֹכֵר בְּפָחוֹת. שֶׁיִּשְׂרָאֵל נֶהֱנִין לִי - לוֹקֵחַ בְּפָחוֹת וּמוֹכֵר בְּיוֹתֵר, אִם שׁוֹמְעִין לוֹ. שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָהֶן וְהֶן לִי - יְהֵנֶה לַנָּכְרִים. קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָעֲרֵלִים - מֻתָּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל וְאָסוּר בְּמוּלֵי הַגּוֹיִם. קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לַמּוּלִים - אָסוּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל וּמֻתָּר בְּמוּלֵי הַגּוֹיִם, שֶׁאֵין הָעָרְלָה קְרוּיָה אֶלָּא לְשֵׁם הַגּוֹיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ט) כִּי כָל הַגּוֹיִם עֲרֵלִים וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל עֲרֵלֵי לֵב, וְאוֹמֵר (שמואל א יז) וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הֶעָרֵל הַזֶּה, וְאוֹמֵר (שמואל ב א) פֶּן תְּשַׂמַּחְנָה בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים, פֶּן תַּעֲלֹזְנָה בְּנוֹת הָעֲרֵלִים. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, מְאוּסָה עָרְלָה שֶׁנִּתְגַּנּוּ בָהּ הָרְשָׁעִים, שֶׁנֶּאֱמַר, כִּי כָל הַגּוֹיִם עֲרֵלִים. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, גְּדוֹלָה מִילָה שֶׁנִּכְרְתוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה בְּרִיתוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁדּוֹחָה אֶת

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

כְּתַב וּכְתָב: וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינָם צְרִיכִין לְצָרֵף עִמָּהֶם אַחֵר. שֶׁעַל מָנָה שֶׁבַּשְּׁטָר הֵם מְעִידִים, וּכְשֶׁזֶּה אוֹמֵר זֶה כְּתַב יָדִי וְזֶה אוֹמֵר זֶה כְּתַב יָדִי נִמְצְאוּ שְׁנֵי עֵדִים עַל מָנָה שֶׁבַּשְּׁטָר. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

נדרים ג, יא מֻתָּר בְּיִשְׂרָאֵל. שֶׁיָּצְאוּ מִכְּלַל בְּנֵי נֹחַ: וְאָסוּר בְּעוֹבְדֵי כוֹכָבִים. וַאֲפִלּוּ בְּאוֹתָם שֶׁהֵם מִזֶּרַע אַבְרָהָם: אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל. וְגֵרִים נַמִּי בִּכְלַל זֶרַע אַבְרָהָם נִינְהוּ, דִּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית יז) כִּי אַב הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ: וּמֻתָּר בְּעוֹבְדֵי כוֹכָבִים. וַאֲפִלּוּ בְּאוֹתָם שֶׁהֵם מִזֶּרַע אַבְרָהָם, דְּלֹא אִקְּרוּ זֶרַע אַבְרָהָם אֶלָּא בְּנֵי יַעֲקֹב בִּלְבַד, דִּכְתִיב (שָׁם כא) כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע, בְּיִצְחָק וְלֹא כָּל יִצְחָק: שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְיִשְׂרָאֵל. מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל: שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל נֶהֱנִים לִי. מִשֶּׁלִּי: וּמוֹכֵר בְּיוֹתֵר, אִם שׁוֹמְעִין לוֹ. גְּרִסִינַן. כְּלוֹמַר יִמְכֹּר הַדָּבָר בְּיוֹתֵר מִכְּדֵי שָׁוְיוֹ אִם יִרְצֶה חֲבֵרוֹ לִשְׁמֹעַ לוֹ, וְלִקְנוֹת מִמֶּנּוּ הַחֵפֶץ בְּיוֹתֵר מִמַּה שֶּׁשָּׁוֶה: לָעֲרֵלִים. דַּעְתּוֹ עַל מִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין בִּבְרִית מִילָה: מֻתָּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל. כְּגוֹן מִי שֶׁמֵּתוּ אֶחָיו מֵחֲמַת מִילָה: וְאָסוּר בְּמוּלֵי אֻמּוֹת. כְּגוֹן עֲרָבִי מָהוּל וְגִבְעוֹנִי מָהוּל: לַמּוּלִים. לַמַּאֲמִינִים בִּבְרִית מִילָה: שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה בְּרִיתוֹת. נֶאֶמְרוּ בְּפָרָשַׁת מִילָה שֶׁנֶּאֱמְרָה לְאַבְרָהָם: שֶׁהִיא דּוֹחָה

הַשַּׁבָּת הַחֲמוּרָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר, גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁלֹּא נִתְּלָה לוֹ לְמֹשֶׁה הַצַּדִּיק עָלֶיהָ מִלֹּא שָׁעָה. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁדּוֹחָה אֶת הַנְּגָעִים. רַבִּי אוֹמֵר, גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁכָּל הַמִּצְוֹת שֶׁעָשָׂה אַבְרָהָם אָבִינוּ לֹא נִקְרָא שָׁלֵם, עַד שֶׁמָּל, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יז), **הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים. דָּבָר אַחֵר, גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁאִלְמָלֵא הִיא, לֹא בָרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר** (ירמיה לג), **כֹּה אָמַר ה' אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה, חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי:**

נזיר א, ד

הֲרֵינִי נָזִיר כְּשְׂעַר רֹאשִׁי, וְכַעֲפַר הָאָרֶץ, וּכְחוֹל הַיָּם, הֲרֵי זֶה נָזִיר עוֹלָם וּמְגַלֵּחַ אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. רַבִּי אוֹמֵר, אֵין זֶה מְגַלֵּחַ אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. וְאֵיזֶהוּ שֶׁמְּגַלֵּחַ אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי נְזִירוּת כְּשְׂעַר רֹאשִׁי, וְכַעֲפַר הָאָרֶץ, וּכְחוֹל הַיָּם:

שם ד, ה

נִזְרַק עָלֶיהָ אֶחָד מִן הַדָּמִים, אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲפִלּוּ נִשְׁחֲטָה עָלֶיהָ אַחַת מִכָּל הַבְּהֵמוֹת, אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים,

---

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

אֶת הַשַּׁבָּת. דִּכְתִיב (וַיִּקְרָא יב) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ, וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת: **שֶׁהִיא דּוֹחָה אֶת הַנְּגָעִים.** דְּדָרְשִׁינַן יִמּוֹל, וַאֲפִלּוּ בִּמְקוֹם בַּהֶרֶת, וְאֵין כָּאן מִשּׁוּם קוֹצֵץ בַּהַרְתּוֹ שֶׁהוּא בְּלָאוֹ דְּהִשָּׁמֶר בְּנֶגַע הַצָּרַעַת (דְּבָרִים כד):

נזיר א, ד **הֲרֵינִי נָזִיר כְּשְׂעַר רֹאשִׁי וְכַעֲפַר הָאָרֶץ וְכוּ' הֲרֵי זֶה נָזִיר עוֹלָם.** וְלֹא נָזִיר עוֹלָם מַמָּשׁ, דְּאִלּוּ נָזִיר עוֹלָם מְגַלֵּחַ אֶחָד לִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְזֶה מְגַלֵּחַ אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, הוֹאִיל וְתָלָה נְזִירוּתוֹ בְּדְבָרִים חֲלוּקִים, הֲוֵי כְּאִלּוּ נָדַר בִּמְנָיַן נְזִירִיּוֹתָיו כְּמִנְיַן שְׂעַר רֹאשׁוֹ וַעֲפַר הָאָרֶץ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנָזִיר עוֹלָם שֶׁלֹּא חָלַק נְזִירִיּוֹת שֶׁלּוֹ אֶלָּא נַעֲשָׂה הַכֹּל נְזִירוּת אַחַת: **רַבִּי אוֹמֵר אֵין זֶה מְגַלֵּחַ אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם.** דְּכֵינָן דְּאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר, הַכֹּל נְזִירוּת אַחַת הִיא וְאֵינוֹ מְגַלֵּחַ אֶלָּא לִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ כִּנְזִיר עוֹלָם. וְאֵיזֶהוּ מְגַלֵּחַ לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי נְזִירוּת כְּשְׂעַר רֹאשִׁי, דְּאָז מוֹכִיחַ דִּנְזִירִיּוֹת מְפֻסָּקוֹת קִבֵּל עָלָיו כְּמִנְיַן שְׂעַר רֹאשׁוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי:

שם ד, ה **נִזְרַק עָלֶיהָ אֶחָד מִן הַדָּמִים אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר.** דְּלְאַחַר שֶׁנִּזְרַק הַדָּם הִיא יְכוֹלָה לִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִטַּמֵּא לְמֵתִים, וְאֵין כָּאן יוֹתֵר נָדָר שֶׁל עִנּוּי נָפֶשׁ: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֲפִלּוּ**

בִּתְגַלַּחַת הַטָּהֳרָה. אֲבָל בִּתְגַלַּחַת הַטֻּמְאָה, יָפֶר, שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְגֻלַּחַת. רַבִּי אוֹמֵר, אַף בִּתְגַלַּחַת הַטָּהֳרָה יָפֶר, שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְגֻלַּחַת: (שם ד, ה).

סוטה ג, ה

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין זְכוּת תּוֹלָה בַּמַּיִם הַמָּרִים. וְאִם אַתָּה אוֹמֵר, הַזְּכוּת תּוֹלָה בַּמַּיִם הַמְאָרְרִים, מַדְּהָה אַתָּה אֶת הַמַּיִם בִּפְנֵי כָל הַנָּשִׁים הַשּׁוֹתוֹת, וּמוֹצִיא אַתָּה שֵׁם רַע עַל הַטְּהוֹרוֹת שֶׁשָּׁתוּ, שֶׁאוֹמְרִים טְמֵאוֹת הֵן אֶלָּא שֶׁתָּלְתָה לָהֶן זְכוּת. רַבִּי אוֹמֵר, הַזְּכוּת תּוֹלָה בַּמַּיִם הַמְאָרְרִים, וְאֵינָהּ יוֹלֶדֶת וְאֵינָהּ מַשְׁבַּחַת, אֶלָּא מִתְנַוְּנָה וְהוֹלֶכֶת, לְסוֹף הִיא מֵתָה בְּאוֹתָהּ מִיתָה:

שם ה, א

כְּשֵׁם שֶׁהַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ, כָּךְ הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה) וּבָאוּ, וּבָאוּ. כְּשֵׁם שֶׁאָסוּרָה לַבַּעַל, כָּךְ אָסוּרָה לַבּוֹעֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) נִטְמְאָה, וְנִטְמָאָה, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כָּךְ הָיָה דּוֹרֵשׁ זְכַרְיָה בֶּן הַקַּצָּב. רַבִּי אוֹמֵר, שְׁנֵי פְעָמִים הָאֲמוּרִים בַּפָּרָשָׁה אִם נִטְמְאָה נִטְמְאָה, אֶחָד לַבַּעַל וְאֶחָד לַבּוֹעֵל:

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

נִשְׁחֲטָה עָלֶיהָ אַחַת מִכָּל הַבְּהֵמוֹת אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. מִשּׁוּם הֶפְסֵד קָדָשִׁים: תִּגַּלַּחַת טֻמְאָה יָפֵר. שְׂצָרִיכִים לַחְזֹר וְלִמְנוֹת נְזִירוּת טָהֳרָה, וְיָכוֹל לוֹמַר אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְגֻלֶּחֶת, כְּלוֹמַר מְעֻנָּה וּמְנוּוָעָה מִשְׁתֵּית יַיִן: אַף בִּתְגַלַּחַת הַטָּהֳרָה יָפֵר. כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לְהִתְנַוֵּל בְּגִלּוּחַ, דְּגִלּוּחַ בְּאִשָּׁה נִוּוּל הוּא. וְתַנָּא קַמָּא סָבַר אֵין הַגִּלּוּחַ נִוּוּל, שֶׁהֲרֵי יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת פֵּאָה נָכְרִית. וְאֵין הֲלָכָה לֹא כְּרַבִּי עֲקִיבָא וְלֹא כְּרַבִּי:

סוטה ג, ה — מַדְּהָה אַתָּה אֶת הַמַּיִם. מְחַסֵּר וּמַחְשִׁיךְ. הַגָּוֶן הֶחָסֵר נִקְרָא דְּהָה בִּלְשׁוֹן מִשְׁנָה: מִתְנַוְּנָה וְהוֹלֶכֶת. נֶחֱלֶית וְהוֹלֶכֶת:

שם ה, א — כָּךְ בּוֹדְקִים אוֹתוֹ – אֶת הַבּוֹעֵל: וּבָאוּ וּבָאוּ. שְׁנֵיהֶם בְּוַי"ו יִתֵּרָא לְדָרָשָׁא: נִטְמְאָה וְנִטְמָאָה. וַי"ו יִתֵּרָא דִּבְוַנִטְמְאָה שְׁנִיָּה לְדָרָשָׁא: רַבִּי אוֹמֵר שְׁנֵי פְעָמִים וְכוּ'. רַבִּי לֹא דָרִישׁ וַי"ו יִתֵּרָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא אֶלָּא רִבּוּי דִּקְרָאֵי קָא דָרִישׁ, בֵּין בּוּבָאוּ וּבָאוּ, בֵּין בִּנְטִמְאָה וְנִטְמָאָה:

גיטין ה, ו

לֹא הָיָה סִיקָרִיקוֹן בִּיהוּדָה בַּהֲרוּגֵי מִלְחָמָה. מֵהֲרוּגֵי מִלְחָמָה וְאֵילָךְ, יֵשׁ בָּהּ סִיקָרִיקוֹן. בֵּיצַד. לָקַח מִסִּיקָרִיקוֹן וְחָזַר וְלָקַח מִבַּעַל הַבַּיִת - מִקָּחוֹ בָּטֵל. מִבַּעַל הַבַּיִת וְחָזַר וְלָקַח מִסִּיקָרִיקוֹן - מִקָּחוֹ קַיָּם. לָקַח מִן הָאִישׁ וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִשָּׁה - מִקָּחוֹ בָּטֵל. מִן הָאִשָּׁה וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִישׁ - מִקָּחוֹ קַיָּם. זוֹ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה. בֵּית דִּין שֶׁל אַחֲרֵיהֶם אָמְרוּ, הַלּוֹקֵחַ מִסִּיקָרִיקוֹן נוֹתֵן לַבְּעָלִים רְבִיעַ. אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁאֵין בְּיָדָן לִקַּח. אֲבָל יֵשׁ בְּיָדָן לִקַּח, הֵן קוֹדְמִין לְכָל אָדָם. רַבִּי הוֹשִׁיב בֵּית דִּין וְנִמְנוּ, שֶׁאִם שָׁהֲתָה בִּפְנֵי סִיקָרִיקוֹן שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּל הַקּוֹדֵם לִקַּח, זוֹכֶה, אֲבָל נוֹתֵן לַבְּעָלִים רְבִיעַ:

בבא קמא ה, ג

הַכֹּנֵס שׁוֹרוֹ לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וְנִגַּח שׁוֹרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אוֹ שֶׁנִּשְׁכּוּ כַּלְבּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת - פָּטוּר. נִגַּח הוּא שׁוֹרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת - חַיָּב. נָפַל לְבוֹרוֹ וְהִבְאִישׁ מֵימָיו - חַיָּב. הָיָה אָבִיו אוֹ בְנוֹ לְתוֹכוֹ, מְשַׁלֵּם

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

גיטין ה, ו **לֹא הָיָה סִיקָרִיקוֹן.** נָכְרִי רוֹצֵחַ. כְּלוֹמַר לֹא דָּנוּ דִּין סִיקָרִיקוֹן, לוֹמַר שֶׁהַקּוֹנֶה קַרְקַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַנָּכְרִי רוֹצֵחַ, יִהְיֶה חַיָּב לִדּוֹן עִם הַבְּעָלִים: **בִּשְׁעַת הֲרוּגֵי הַמִּלְחָמָה.** בְּשָׁעָה שֶׁהָיְתָה הַגְּזֵרָה קָשָׁה עַל יִשְׂרָאֵל לְהָרֵג בַּמִּלְחָמָה. שֶׁהַלּוֹקֵחַ מֵהֶם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה מִקָּחוֹ קַיָּם וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לִדּוֹן עִם הַיִּשְׂרְאֵל בַּעַל הַקַּרְקַע, מִשּׁוּם דְּאַגַּב אוֹנְסֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל הֲוָה גְּמַר וּמַקְנֵה לְסִיקָרִיקוֹן. וְקָיְמָא לָן [בָּבָא בַּתְרָא מז:] תָּלוּהוּ וְזָבִין זְבִינֵיהּ זְבִינֵי: **אֲבָל מֵהֲרוּגֵי מִלְחָמָה וְאֵילָךְ.** שֶׁלֹּא הָיְתָה הַגְּזֵרָה לְהָרֵג, דָּנוּ דִּין סִיקָרִיקוֹן, לוֹמַר שֶׁהַקּוֹנֶה מִמֶּנּוּ יַעֲשֶׂה דִּין עִם הַבְּעָלִים. כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ בַּמִּשְׁנָה: **מִקָּחוֹ בָּטֵל.** דְּאָמְרִינַן מִירְאָה עָבַד: **לָקַח מִן הָאִישׁ.** קַרְקַע הַמְיֻחָד לְכְתֻבַּת אִשְׁתּוֹ: **מִקָּחוֹ בָּטֵל.** דְּאָמְרָה נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי: **נוֹתֵן לַבְּעָלִים רְבִיעַ.** שֶׁשִּׁעְבְּדוּ דְּסִיקָרִיקוֹן מִתּוֹךְ שֶׁבְּחִנָּם בָּא לְיָדוֹ מוֹזִיל גַּבֵּיהּ רְבָעָא:

בבא קמא ה, ג **הָיָה אָבִיו אוֹ בְנוֹ.** שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת בְּתוֹכוֹ. וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר אֲנָשִׁים, אֶלָּא אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקֵט: **מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּפֶר.** וּכְגוֹן שֶׁהָיָה מוּעָד לְהַפִּיל עַצְמוֹ עַל בְּנֵי אָדָם בְּבוֹרוֹת, וְהָאִידָּנָא חָזֵי יַרְקָא בַּבּוֹר וְהִפִּיל עַצְמוֹ לַבּוֹר לֶאֱכֹל יַרְקָא וְהָרַג אֶת הָאָדָם, שֶׁהַשּׁוֹר פָּטוּר מִמֵּיתָה הוֹאִיל וְהָרַג שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה, וְהַבְּעָלִים מְשַׁלְּמִין אֶת הַכֹּפֶר, דְּאַתְרַבֵּי

אֶת הַכֹּפֶר. וְאִם הִכְנִיס בִּרְשׁוּת, בַּעַל הֶחָצֵר חַיָּב. רַבִּי אוֹמֵר, בְּכֻלָּן אֵינוֹ חַיָּב, עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו לִשְׁמֹר:

מכות א, ח

מַה שְׁנַיִם נִמְצָא אַחַד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָסוּל עֵדוּתָן בְּטֵלָה, אַף שְׁלֹשָׁה נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָסוּל, עֵדוּתָן בְּטֵלָה. מִנַּיִן אֲפִלּוּ מֵאָה, תַּלְמוּד לוֹמַר, עֵדִים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת. אֲבָל בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת, תִּתְקַיֵּם הָעֵדוּת בַּשְּׁאָר. רַבִּי אוֹמֵר, אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת. בִּזְמַן שֶׁהִתְרוּ בָהֶן, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְרוּ בָהֶן, מַה יַּעֲשׂוּ שְׁנֵי אַחִין שֶׁרָאוּ בְּאֶחָד שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ:

שם ב, א

אֵלּוּ הֵן הַגּוֹלִין, הַהוֹרֵג נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה. הָיָה מְעַגֵּל בְּמַעְגִּילָה וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ, הָיָה מְשַׁלְשֵׁל בְּחָבִית וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ, הָיָה יוֹרֵד בְּסֻלָּם וְנָפַל עָלָיו וַהֲרָגוֹ, הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה. אֲבָל אִם הָיָה מוֹשֵׁךְ בְּמַעְגִּילָה וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ, הָיָה דּוֹלֶה בְּחָבִית וְנִפְסַק הַחֶבֶל וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ, הָיָה עוֹלֶה בְּסֻלָּם וְנָפַל עָלָיו וַהֲרָגוֹ, הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁבְּדֶרֶךְ יְרִידָתוֹ,

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

כֹּפֶר אֲפִלּוּ שֶׁהָרַג שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה כִּדְאָמְרִינַן לְעֵיל: רַבִּי אוֹמֵר וְכוּ'. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי. הִלְכָּךְ אִם הִכְנִיס שׁוֹרוֹ בִּרְשׁוּת בַּעַל הַבַּיִת סְתָם וְלֹא קִבֵּל עָלָיו לִשְׁמֹר, בַּעַל הַבַּיִת פָּטוּר, דְּהָא לֹא קִבֵּל עֲלֵיהּ נְטִירוּתָא. וְהַמַּכְנִיס נַמִּי פָּטוּר, לְפִי שֶׁהִכְנִיס בִּרְשׁוּת:

מכות א, ח **בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת.** דִּכְתִיב (בְּמִדְבַּר לה) וְהִצִּילוּ הָעֵדָה, וּמְהַדְּרִינַן אַזְכּוּתָא: אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת. נַמִּי עֵדוּתָן בְּטֵלָה: **בִּזְמַן שֶׁהִתְרוּ בָהֶן.** בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת אָיְרִי. כְּלוֹמַר, כִּי אָמְרִינַן דִּבְטֵלָה, זֶהוּ בִּזְמַן שֶׁהַקָּרוֹב אוֹ הַפָּסוּל נִשְׁתַּתֵּף מִתְּחִלָּה לִהְיוֹת מִן הַמַּתְרִין בְּעוֹבְרֵי עֲבֵרָה, אֲבָל אִם לֹא הִתְרוּ בָהֶן וְלֹא כְּוָן לִהְיוֹת עֵד בַּדָּבָר, לֹא בְּטֵלָה עֵדוּת הָאֲחֵרִים בִּשְׁבִיל רְאִיָּתוֹ שֶׁל זֶה. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי:

שם ב, א **אֵלּוּ הֵן הַגּוֹלִין.** הָיָה מְעַגֵּל בְּמַעְגִּילָה. אֶבֶן חֲלָקָה עֲגֻלָּה שֶׁמְּעַגְּלִין אוֹתָהּ עַל גַּבֵּי הַסִּיד אוֹ הַטִּיט שֶׁבָּעֲלִיָּה לְהַשְׁווֹת הַסְּדָקִים: **הָיָה מְשַׁלְשֵׁל בְּחָבִית.** מִלְמַעְלָה לְמַטָּה: **אֲבָל אִם הָיָה מוֹשֵׁךְ בְּמַעְגִּילָה.** מִמַּטָּה לְמַעְלָה: **כֹּל שֶׁבְּדֶרֶךְ יְרִידָתוֹ גּוֹלֶה.** דִּכְתִיב

גּוֹלָה. וְשֶׁלֹּא בְדֶרֶךְ יְרִידָתוֹ, אֵינוֹ גּוֹלֶה. נִשְׁמַט הַבַּרְזֶל מִקַּתּוֹ וְהָרַג, רַבִּי אוֹמֵר – אֵינוֹ גּוֹלֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים – גּוֹלֶה. מִן הָעֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ, רַבִּי אוֹמֵר – גּוֹלֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים – אֵינוֹ גּוֹלֶה:

עבודה זרה ד, ה

כֵּיצַד מְבַטְּלָהּ, קָטַע רֹאשׁ אָזְנָהּ, רֹאשׁ חָטְמָהּ, רֹאשׁ אֶצְבָּעָהּ, פְּחָסָהּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חִסְּרָהּ, בִּטְּלָהּ. רָקַק בְּפָנֶיהָ, הִשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ, גָּרָרָהּ, וְזָרַק בָּהּ אֶת הַצּוֹאָה, הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ בְּטֵלָה. מְכָרָהּ אוֹ מִשְׁכְּנָהּ, רַבִּי אוֹמֵר – בְּטֵל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים – לֹא בְטֵל:

שם ה, יא

נַת שֶׁל אֶבֶן שֶׁזִּפְתָּהּ גּוֹי, מְנַגְּבָהּ וְהִיא טְהוֹרָה. וְשֶׁל עֵץ, רַבִּי אוֹמֵר, יְנַגֵּב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יִקְלֹף אֶת הַזֶּפֶת. וְשֶׁל חֶרֶס, אַף עַל פִּי שֶׁקָּלַף אֶת הַזֶּפֶת, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה:

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

(בְּמִדְבָּר לה) וַיַּפֵּל עָלָיו, עַד שֶׁיִּהְיֶה דֶּרֶךְ נְפִילָה. וְכֹל, לַאֲתוֹיֵי אֲפִלּוּ יְרִידָה שֶׁהִיא לְצֹרֶךְ עֲלִיָּה: נִשְׁמַט הַבַּרְזֶל מִקַּתּוֹ. מִבֵּית יָד שֶׁהוּא תָּקוּעַ בּוֹ: רַבִּי אוֹמֵר אֵינוֹ גּוֹלֶה. רַבִּי סָבַר וְנָשַׁל הַבַּרְזֶל מִן הָעֵץ זֶה עֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ, וְלֹא עֵצוֹ שֶׁהוּא תָּקוּעַ בּוֹ. וְרַבָּנָן סְבְרֵי מִן הָעֵץ, מֵעֵצוֹ שֶׁהוּא תָּקוּעַ בּוֹ. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים. דְּעֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ כֹּחַ כֹּחוֹ הוּא, וְעַל יְדֵי כֹּחַ כֹּחוֹ אֵינוֹ גּוֹלֶה:

עבודה זרה ד, ה פְּחָסָהּ. בְּפָנֶיהָ. מֵעֶכָה בְּקוֹרְנָס עַד שֶׁהֵסִיר צוּרַת פָּנֶיהָ: גְּרָרָהּ. סָחוֹב וְהַשְׁלֵךְ בְּתוֹךְ הַטִּיט: אֵינָהּ בְּטֵלָה. דִּלְפּוּם שָׁעָה רָתַח עֲלָהּ, וַהֲדַר פָּלַח לַהּ: רַבִּי אוֹמֵר בְּטֵלָהּ. פְּלִגְתָּא דְּרַבִּי וְרַבָּנָן כְּשֶׁמְּכָרָהּ לְנָכְרִי, אֲבָל מְכָרָהּ לְיִשְׂרָאֵל צוֹרֶךְ דִּבְרֵי הַכֹּל בְּטֵלָה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

שם ה, יא שֶׁזִּפְתָּהּ נָכְרִי. אוֹרְחָא לְמִרְמֵי בָּהּ חַמְרָא פּוּרְתָּא, לְעַבּוֹרֵי קוּטְרָא דְּזִפְתָּא: מְנַגְּבָהּ. בְּמַיִם וְאֵפֶר: וְשֶׁל עֵץ. דְּבָעֵיָא זֶפֶת טוּבָא וּבָלְעָה חַמְרָא טְפֵי: רַבִּי אוֹמֵר יְנַגֵּב. כְּשֶׁל אֶבֶן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי: וְשֶׁל חֶרֶס. בֵּין לְרַבִּי בֵּין לְרַבָּנָן: אַף עַל פִּי שֶׁקָּלַף הַזֶּפֶת אָסוּר. דְּחֶרֶס בְּלֹא זְפְתָא בָּלַע לֵיהּ חַמְרָא:

אבות ב, א

רַבִּי אוֹמֵר, אֵיזוֹהִי דֶרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁיָּבֹר לוֹ הָאָדָם, כֹּל שֶׁהִיא תִפְאֶרֶת לְעוֹשֶׂיהָ וְתִפְאֶרֶת לוֹ מִן הָאָדָם. וֶהֱוֵי זָהִיר בְּמִצְוָה קַלָּה כְבַחֲמוּרָה, שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל מִצְוֹת. וֶהֱוֵי מְחַשֵּׁב הֶפְסֵד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ, וּשְׂכַר עֲבֵרָה כְנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ. וְהִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים וְאִי אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵרָה, דַּע מַה לְמַעְלָה מִמְּךָ, עַיִן רוֹאָה וְאֹזֶן שׁוֹמַעַת, וְכָל מַעֲשֶׂיךָ בַסֵּפֶר נִכְתָּבִין:

שם ד, כ

אֱלִישָׁע בֶּן אֲבוּיָה אוֹמֵר, הַלּוֹמֵד יֶלֶד לְמַה הוּא דוֹמֶה, לִדְיוֹ כְתוּבָה עַל נְיָר חָדָשׁ. וְהַלּוֹמֵד זָקֵן לְמַה הוּא דוֹמֶה, לִדְיוֹ כְתוּבָה עַל נְיָר מָחוּק. רַבִּי יוֹסֵי בַר יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר הַבַּבְלִי אוֹמֵר, הַלּוֹמֵד מִן הַקְּטַנִּים לְמַה הוּא דוֹמֶה, לְאֹכֵל עֲנָבִים קֵהוֹת וְשׁוֹתֶה יַיִן מִגִּתּוֹ. וְהַלּוֹמֵד מִן הַזְּקֵנִים לְמַה הוּא דוֹמֶה,

---

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

אבות ב, א **רַבִּי אוֹמֵר.** שֶׁיָּבֹר. שֶׁיִּבְרֹר: **כָּל שֶׁהִיא תִפְאֶרֶת לְעוֹשֶׂיהָ וְתִפְאֶרֶת לוֹ מִן הָאָדָם.** שֶׁיְּהֵא נוֹחַ לוֹ, וְיִהְיוּ נוֹחִין בְּנֵי אָדָם מִמֶּנּוּ. וְזֶה יִהְיֶה, כְּשֶׁיֵּלֵךְ בְּכָל הַמִּדּוֹת בַּדֶּרֶךְ הָאֶמְצָעִי וְלֹא יִטֶּה לְאֶחָד מִשְּׁנֵי הַקְּצָווֹת. שֶׁאִם הוּא כִּילַי בְּיוֹתֵר, יֵשׁ תִּפְאֶרֶת לוֹ, שֶׁאוֹסֵף מָמוֹן הַרְבֵּה, אֲבָל אֵין בְּנֵי אָדָם מְפָאֲרִין אוֹתוֹ בְּמִדָּה זוֹ. וְאִם הוּא מְפַזֵּר יוֹתֵר מִן הָרָאוּי, בְּנֵי אָדָם הַמְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ מְפָאֲרִים אוֹתוֹ, אֲבָל אֵינוֹ תִפְאֶרֶת לְעוֹשֶׂיהָ וְאֵינוֹ נוֹחַ לוֹ, שֶׁהוּא בָּא לִידֵי עֲנִיּוּת בִּשְׁבִיל כָּךְ. אֲבָל מִדַּת הַנְּדִיבוּת שֶׁהִיא אֶמְצָעִית בֵּין הַכִּילוּת וְהַפִּזּוּר, הִיא תִּפְאֶרֶת לְעוֹשֶׂיהָ, שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת מָמוֹנוֹ וְאֵינוֹ מְפַזֵּר יוֹתֵר מִן הָרָאוּי. וְתִפְאֶרֶת לוֹ מִן הָאָדָם, שֶׁבְּנֵי אָדָם מְפָאֲרִים אוֹתוֹ, שֶׁנּוֹתֵן כְּמוֹ שֶׁרָאוּי לוֹ לִתֵּן. וְכֵן הַדִּין בְּכָל שְׁאָר הַמִּדּוֹת: **שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל מִצְוֹת.** לֹא נִתְפָּרֵשׁ בַּתּוֹרָה שְׂכַר הַמְקַיֵּם מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְלֹא עֹנֶשׁ הַמְבַטֵּל מֵעֲשׂוֹתָן. דְּאִלּוּ עָנְשָׁן שֶׁל מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה מְפֹרָשִׁין הֵן, סְקִילָה, שְׂרֵפָה, הֶרֶג, וְחֶנֶק, כָּרֵת, וּמִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם, וּמַלְקוֹת. הָעֹנֶשׁ הַקַּל לַעֲבֵרָה קַלָּה וְהֶחָמוּר לַחֲמוּרָה: **וֶהֱוֵי מְחַשֵּׁב הֶפְסֵד מִצְוָה.** מַה שֶּׁאַתָּה מַפְסִיד מִסְּחוֹרָתְךָ וּמָמוֹנְךָ מִפְּנֵי עֵסֶק הַמִּצְוָה, כְּנֶגֶד הַשָּׂכָר שֶׁיַּעֲלֶה לְךָ מִמֶּנָּהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה אוֹ בָּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁיִּהְיֶה יוֹתֵר מֵאוֹתוֹ הֶפְסֵד: **וּשְׂכַר עֲבֵרָה.** הֲנָאָה שֶׁאַתָּה נֶהֱנֶה בָּעֲבֵרָה, כְּנֶגֶד הֶפְסֵד שֶׁעָתִיד לָבֹא לְךָ מִמֶּנָּהּ:

שם ד, כ **עַל נְיָר חָדָשׁ.** שֶׁהוּא מִתְקַיֵּם. כָּךְ גִּרְסַת הַיַּלְדוּת אֵינָהּ מִשְׁתַּכַּחַת: **עֲנָבִים קֵהוֹת.** שֶׁלֹּא נִתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּן וּמַקְהוֹת אֶת הַשִּׁינַיִם. כָּךְ חָכְמַת הַיֶּלֶד לֹא נִתְיַשְּׁבָה כָּל צָרְכָּהּ וְאֵין דְּבָרָיו מִתְקַבְּלִים וּמִתְיַשְּׁבִים עַל הַלֵּב: **יַיִן מִגִּתּוֹ.** שֶׁשְּׁמָרָיו מְעֹרָבִים בְּתוֹכוֹ. כָּךְ

לְאָכֵל עֲנָבִים בְּשֵׁלוֹת וְשׁוֹתֶה יַיִן יָשָׁן. רַבִּי אוֹמֵר, אַל תִּסְתַּכֵּל בַּקַּנְקַן, אֶלָּא בְּמַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ. יֵשׁ קַנְקַן חָדָשׁ מָלֵא יָשָׁן, וְיָשָׁן שֶׁאֲפִלּוּ חָדָשׁ אֵין בּוֹ:

מנחות ו, ג

כָּל הַמְּנָחוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בִּכְלִי טְעוּנוֹת שָׁלֹשׁ מַתָּנוֹת שֶׁמֶן, יְצִיקָה, וּבְלִילָה, וּמַתַּן שֶׁמֶן בַּכְּלִי קֹדֶם לַעֲשִׂיָּתָן. וְהַחַלּוֹת בּוֹלְלָן, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, סֹלֶת. הַחַלּוֹת טְעוּנוֹת בְּלִילָה, הָרְקִיקִים מְשׁוּחִין. כֵּיצַד מוֹשְׁחָן, כְּמִין כִּי. וּשְׁאָר הַשֶּׁמֶן נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים:

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

חָכְמַת הַיֶּלֶד תַּעֲרֹבֶת סְפֵקוֹת יֵשׁ בָּהּ: **רַבִּי אוֹמֵר אַל תִּסְתַּכֵּל בַּקַּנְקַן.** רַבִּי פָּלִיג אַדְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, וְאָמַר כִּי כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ קַנְקַן חָדָשׁ מָלֵא יַיִן יָשָׁן כָּךְ יֵשׁ יֶלֶד שֶׁטִּבְעוֹ כְּטַעַם זְקֵנִים, וְיֵשׁ זְקֵנִים פְּחוּתִים בְּמַעֲלַת הַחָכְמָה מִן הַיְלָדִים:

מנחות ו, ג **הַנַּעֲשׂוֹת בִּכְלִי.** כְּגוֹן מִנְחַת מַרְחֶשֶׁת וּמַחֲבַת שֶׁהֵן נַעֲשׂוֹת בִּכְלִי: **טְעוּנוֹת שָׁלֹשׁ מַתָּנוֹת שֶׁמֶן.** לְמַעוֹטֵי מִנְחַת מַאֲפֶה תַּנּוּר שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה יְצִיקָה: **וּמַתַּן שֶׁמֶן בַּכְּלִי קֹדֶם לַעֲשִׂיָּתָן.** תְּחִלָּה נוֹתֵן שֶׁמֶן בַּכְּלִי שֶׁרֵת וְנוֹתֵן סֹלֶת עָלָיו, דִּכְתִיב בְּמִנְחַת מַרְחֶשֶׁת (ויקרא ב) סֹלֶת בַּשֶּׁמֶן תֵּעָשֶׂה, כְּלוֹמַר תִּנָּתֵן, אַלְמָא דְּטָעוּנָה מַתַּן שֶׁמֶן קוֹדֶם לַעֲשִׂיָּתָהּ, וּבְמִנְחַת מַחֲבַת כְּתִיב בְּלִילָה וְיִצִיקָה וְלֹא כְּתִיב בָּהּ מַתַּן שֶׁמֶן בַּכְּלִי תְּחִלָּה, וּבַמַּרְחֶשֶׁת כְּתִיב מַתַּן שֶׁמֶן וְלֹא כְּתִיב בָּהּ יְצִיקָה וּבְלִילָה. וְגָמְרִינַן הַךְ מֵהַךְ, נֶאֱמַר קָרְבָּנְךָ בַּמַּרְחֶשֶׁת וְנֶאֱמַר קָרְבָּנְךָ בַּמַּחֲבַת. וְכֵיצַד הוּא עוֹשֶׂה, נוֹתֵן שֶׁמֶן תְּחִלָּה בִּכְלִי שָׁרֵת, וְנוֹתֵן עָלָיו אֶת הַסֹּלֶת, [וְחוֹזֵר] וְנוֹתֵן עָלֶיהָ שֶׁמֶן וּבוֹלְלָן, הֲרֵי מַתַּן שֶׁמֶן בַּכְּלִי וּבְלִילָה, וְלָשָׂה בְּמַיִם וְאוֹפֶה בַּתַּנּוּר וּפוֹתְתָהּ וְיוֹצֵק עָלֶיהָ שֶׁמֶן אַחַר פְּתִיתָהּ, וְזוֹ הִיא יְצִיקָה, הֲרֵי שִׁלְשָׁתָן. וְקוֹמֵץ וּמַקְטִיר אֶת הַקֹּמֶץ, וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים: **וְהַחַלּוֹת בּוֹלְלָן דִּבְרֵי רַבִּי.** הַשְׁתָּא מַיְירֵי בְּמִנְחַת מַאֲפֶה תַּנּוּר שֶׁהִיא בָּאָה חַלּוֹת אוֹ רְקִיקִים, וּכְתִיב בָּהּ (שם) סֹלֶת חַלּוֹת מַצֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן. רַבִּי סָבַר חַלּוֹת בְּלוּלוֹת כְּתִיב, שֶׁבּוֹלְלָן כְּשֶׁהֵן חַלּוֹת. וְרַבָּנָן סָבְרֵי סֹלֶת בְּלוּלָה כְּתִיב, מִלַּמֵּד שֶׁנִּבְלְלָת כְּשֶׁהִיא סֹלֶת. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **הַחַלּוֹת טְעוּנוֹת בְּלִילָה וְהָרְקִיקִים מְשׁוּחִים.** דִּכְתִיב חַלּוֹת בְּלוּלוֹת, וְלֹא רְקִיקִים בְּלוּלִים. רְקִיקִים מְשׁוּחִים, וְלֹא חַלּוֹת מְשׁוּחוֹת: **כֵּיצַד מוֹשְׁחָן כְּמִין כִּי.** יְוָנִית, שֶׁהִיא כְּמִין ט׳ שֶׁלָּנוּ, כְּהַפְרָשַׁת גּוּדָל [שֶׁל שְׂמֹאל] מִן הָאֶצְבַּע [כְּזֶה C]:

שם ח, ו

וּמְנַיִן הָיוּ מְבִיאִין אֶת הַיַּיִן. קְרוּתִים וְהַטּוּלִים, אַלְפָּא לַיָּיִן. שְׁנִיָּה לָהֶן, בֵּית רְמָה וּבֵית לָבָן בְּהָר, וּכְפַר סְגָנָה בַּבִּקְעָה. כָּל הָאֲרָצוֹת הָיוּ כְּשֵׁרוֹת, אֲלָא מִכָּאן הָיוּ מְבִיאִין. אֵין מְבִיאִין, לֹא מִבֵּית הַזָּבָלִים, וְלֹא מִבֵּית הַשְּׁלָחִין, וְלֹא מִמַּה שֶּׁנִּזְרַע בֵּינֵיהֶן. וְאִם הֵבִיא, כָּשֵׁר. אֵין מְבִיאִין אִלְיוּסְטָן. וְאִם הֵבִיא, כָּשֵׁר. אֵין מְבִיאִין יָשָׁן, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין. אֵין מְבִיאִין, לֹא מָתוֹק, וְלֹא מְעֻשָּׁן, וְלֹא מְבֻשָּׁל. וְאִם הֵבִיא, פָּסוּל. אֵין מְבִיאִין מִן הַדָּלְיוֹת, אֶלָּא מִן הָרוּגְלְיוֹת וּמִן הַכְּרָמִים הָעֲבוּדִים:

שם יג, ב

מִנְחָה, מִין הַמִּנְחָה - יָבִיא אֶחָת. מְנָחוֹת, מִין הַמְּנָחוֹת - יָבִיא שְׁתַּיִם. פֵּרַשְׁתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּרַשְׁתִּי - יָבִיא חֲמִשְׁתָּן. פֵּרַשְׁתִּי מִנְחָה שֶׁל עֶשְׂרוֹנִים וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא מִנְחָה שֶׁל שִׁשִּׁים עֶשָּׂרוֹן.

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

שם ח, ו **קְרוּתִים וְהַטּוּלִים.** שֵׁם מְקוֹמוֹת הֵם: אִלְיוּסְטָן. יַיִן מָתוֹק מֻחָמָת הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁתָּלוּ הָעֲנָבִים בַּשֶּׁמֶשׁ לְמַתְקָן. שֶׁמֶשׁ בִּלְשׁוֹן יָוָן יוּסְטָן: יַיִן יָשָׁן. שֶׁעָבְרוּ עָלָיו שָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ, עוֹבֵר אַדְמִימוּתוֹ, וְהַכָּתוּב אוֹמֵר (משלי כג) אַל תֵּרֶא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם, אַלְמָא בְּשָׁעַת אַדְמִימוּתוֹ מָבְחָר הוּא: לֹא מָתוֹק. כְּשֶׁהוּא מָתוֹק מֻחָמַת עַצְמוֹ. דְּאִלּוּ מֻחָמַת שֶׁמֶשׁ, הָא תָּנָא רֵישָׁא אִלְיוּסְטָן אִם הֵבִיא כָּשֵׁר. פֵּרוּשׁ אַחֵר, תֵּירוֹשׁ שֶׁלֹּא עָבְרוּ עָלָיו אַרְבָּעִים יוֹם. וְרֹאשׁוֹן עִקָּר: מִן הַדָּלְיוֹת. מִן הַגְּפָנִים הַמְּדֻלּוֹת עַל גַּבֵּי כְּלוֹנָסוֹת וְקָנִים גְּבוֹהִים מִן הָאָרֶץ: אֲלָא מִן הָרוּגְלְיוֹת. מִגְּפָנִים שֶׁשּׁוֹכְבוֹת עַל גַּבֵּי קַרְקַע בֵּין רַגְלֵי בְּנֵי הָאָדָם, שֶׁאֵינָן מְדֻלּוֹת: הָעֲבוּדִים. שֶׁנֶּעֱבְדוּ שְׁתֵּי פְּעָמִים בַּשָּׁנָה. שֶׁחוֹפְרִים סְבִיבוֹת הַגְּפָנִים לְהַפֵּךְ בַּקַּרְקַע שֶׁבְּשָׁרְשֵׁיהֶן וְעוֹשִׂין בָּהֶן גְּמוֹת לְהַשְׁקוֹתָן, וְזוֹ הִיא עֲבוֹדָתָן:

שם יג, ב **מִנְחָה מִין הַמִּנְחָה.** הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי מִנְחָה, אוֹ מִין מִנְחָה: **יָבִיא אֶחָת.** מִן הַמְּנָחוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּפָּרָשָׁה: **מְנָחוֹת.** עָלַי, אוֹ שֶׁאוֹמֵר מִין מְנָחוֹת עָלַי, **יָבִיא שְׁתֵּי מְנָחוֹת** מִמִּין אֶחָד: **פֵּרַשְׁתִּי.** מִינֵי מְנָחוֹת שֶׁאָבִיא, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה מִינִים הֵם שֶׁנִּדַּרְתִּי לְהָבִיא: **מֵבִיא חֲמִשְׁתָּן.** מִנְחַת סֹלֶת, מִנְחַת מַרְחֶשֶׁת, מִנְחַת מַחֲבַת, מִנְחַת מַאֲפֵה תַנּוּר, וְהִיא בָּאָה שְׁנֵי מִינִים, חַלּוֹת וּרְקִיקִין: **פֵּרַשְׁתִּי מִנְחָה שֶׁל עֶשְׂרוֹנִים.** בִּכְלִי אֶחָד, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה עֶשְׂרוֹנִים קָבַעְתִּי בָּהּ: **יָבִיא שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן.** דִּטְפֵי מֵהָכִי לֵיכָּא לְסִפּוּקֵי. וְאִי בָּצִיר מֵהָכִי נָדַר לֹא אִכְפַּת לָן, דְּמַתְנָה וְאוֹמֵר כַּמָּה שֶׁפֵּרַשְׁתִּי יְהֵא לְנִדְרִי וְהַשְׁאָר יְהֵא לִנְדָבָה:

רַבִּי אוֹמֵר, יָבִיא מְנָחוֹת שֶׁל עֶשְׂרוֹנִים מֵאֶחָד וְעַד שִׁשִּׁים:

שם משנה ה

חֲרֵי עָלַי יַיִן, לֹא יִפְחֹת מִשְּׁלֹשָׁה לֻגִּין. שֶׁמֶן, לֹא יִפְחֹת מִלֹּג. רַבִּי אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה לֻגִּין. פֵּרַשְׁתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא כַּיּוֹם הַמְּרֻבֶּה:

שם משנה ח

חֲרֵי עָלַי שׁוֹר – יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בְּמָנֶה. עֵגֶל – יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בְּחָמֵשׁ. אַיִל – יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בִּשְׁתַּיִם. כֶּבֶשׂ – יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בְּסֶלַע. שׁוֹר בְּמָנֶה – יָבִיא בְּמָנֶה חוּץ מִנְּסָכָיו. עֵגֶל בְּחָמֵשׁ – יָבִיא בְּחָמֵשׁ חוּץ מִנְּסָכָיו. אַיִל בִּשְׁתַּיִם – יָבִיא בִּשְׁתַּיִם חוּץ מִנְּסָכָיו. כֶּבֶשׂ בְּסֶלַע – יָבִיא בְּסֶלַע חוּץ מִנְּסָכָיו. שׁוֹר בְּמָנֶה וְהֵבִיא שְׁנַיִם בְּמָנֶה – לֹא יָצָא, אֲפִלּוּ זֶה בְּמָנֶה חָסֵר

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

רַבִּי אוֹמֵר. כֵּיוָן דְּאָמַר מִנְחָה דְּמַשְׁמַע חֲדָא, אַלְמָא בִּכְלִי אֶחָד קְרָבָה, וְאִם יָבִיא שִׁשִּׁים בִּכְלִי אֶחָד, שְׁמָא בְּצִיר מֵהָכִי נָדַר וְהָוֵי מִנְחָה יְתֵרָה, דְּאִית לֵיהּ לְרַבִּי דִּקְבִיעוּתָא דְּמָנָא מִלְּתָא הִיא, הִלְכָךְ יָבִיא שִׁשִּׁים מְנָחוֹת מֵאַחַת וְעַד שִׁשִּׁים, חֲדָא שֶׁל עֶשְׂרוֹן אֶחָד, וַחֲדָא שֶׁל שְׁנַיִם, וַחֲדָא שֶׁל שְׁלֹשָׁה, וַחֲדָא שֶׁל אַרְבָּעָה, עַד שִׁשִּׁים. שֶׁנִּמְצָא מֵבִיא בֵּין הַכֹּל אֶלֶף שְׁמֹנָה מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים עִשָּׂרוֹן, דְּוַדַּאי חֲדָא מִנַּיְהוּ נָדַר. וְאֵינָךְ נְדָבָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי:

שם משנה ה **חֲרֵי עָלַי יַיִן.** לַנְּסָכִים: **לֹא יִפְחֹת מִשְּׁלֹשָׁה לֻגִּין.** שֶׁהֵן פְּחוּתִים שֶׁבַּנְּסָכִים. רְבִיעִית הַהִין לַכֶּבֶשׂ, תְּלָתָא לֻגִּין הֲווּ, שֶׁהִין שְׁנֵים עָשָׂר לֻגִּין: **שֶׁמֶן לֹא יִפְחֹת מִלֹּג.** שֶׁהַפְּחוּת שֶׁבַּמִּנְחָה עִשָּׂרוֹן סֹלֶת, וְהִיא טְעוּנָה לֹג שֶׁמֶן: **רַבִּי אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה לֻגִּין.** כַּפָּחוּת שֶׁבְּמִנְחַת נְסָכִים, עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ בָּלוּל בִּרְבִיעִית הַהִין שָׁמֶן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי: **כַּיּוֹם הַמְּרֻבֶּה.** כְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל חַג הַסְּכוֹת כְּשֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת. שֶׁאוֹתוֹ הַיּוֹם מְרֻבֶּה בִּנְסָכִים לַקָּרְבָּנוֹת שֶׁל חוֹבַת הַיּוֹם מִכָּל שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה. דַּהֲווּ שִׁלֹּשָׁה עָשָׂר פָּרִים וְאַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים וְאַרְבָּעָה מוּסָפִים, שְׁנֵי מוּסָף דְּשַׁבָּת וּשְׁנֵי מוּסָף דְּחַג, וְאֵילִים שְׁנַיִם וְשָׂעִיר אֶחָד. וְהַנְּסָכִים הַצְּרִיכִים לְכָלָּם מֵאָה וְאַרְבָּעִים לֹג:

שם משנה ח **יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בְּמָנֶה.** כָּךְ נִתְפָּרֵשׁ דִּינוֹ בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, שֶׁיְּהֵא עֵרֶךְ הַשּׁוֹר עִם נְסָכָיו מָנֶה: **עֵגֶל יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בְּחָמֵשׁ.** סְלָעִים: אָמַר חֲרֵי עָלַי שׁוֹר בְּמָנֶה. יְבִיאֶנּוּ בְּמָנֶה חוּץ מִנְּסָכָיו, שֶׁחֲרֵי כָּךְ קִבְּעוּ: **שׁוֹר בְּמָנֶה וְהֵבִיא שְׁנַיִם בְּמָנֶה לֹא יָצָא.**

דִּינָר וְזֶה בְּמָנֶה חָסֵר דִּינָר. שָׁחוֹר וְהֶבְיא לָבָן, לָבָן וְהֶבְיא שָׁחוֹר, גָּדוֹל וְהֶבְיא קָטָן - לֹא יָצָא. קָטָן וְהֶבְיא גָּדוֹל - יָצָא. רַבִּי אוֹמֵר - לֹא יָצָא:

שם משנה ט

שׁוֹר וֶה עוֹלָה, וְנִסְתָּאֵב, אִם רָצָה, יָבִיא בִּדְמָיו שְׁנַיִם. שְׁנֵי שְׁוָרִים אֵלּוּ עוֹלָה, וְנִסְתָּאֲבוּ, אִם רָצָה, יָבִיא בִּדְמֵיהֶם אֶחָד. רַבִּי אוֹסֵר. אַיִל וֶה עוֹלָה, וְנִסְתָּאֵב, אִם רָצָה, יָבִיא בִּדְמָיו כֶּבֶשׂ. כֶּבֶשׂ וֶה עוֹלָה וְנִסְתָּאֵב, אִם רָצָה, יָבִיא בִּדְמָיו אַיִל. רַבִּי אוֹסֵר. הָאוֹמֵר אַחַד מִכִּבְשַׂי הֶקְדֵּשׁ, וְאַחַד מִשְּׁוָרַי הֶקְדֵּשׁ, הָיוּ לוֹ שְׁנַיִם, הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ. שְׁלֹשָׁה, הַבֵּינוֹנִי שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ. פֵּרַשְׁתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּרַשְׁתִּי, אוֹ שֶׁאָמַר, אָמַר לִי אַבָּא וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה, הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ:

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

שֶׁהֲרֵי קָבַע שׁוֹר בְּמָנֶה: קָטָן וְהֶבְיא גָּדוֹל יָצָא, רַבִּי אוֹמֵר לֹא יָצָא. מִשּׁוּם הָכִי תָּנָא פְּלִגְתָּא דְּרַבִּי וְרַבָּנָן הָכָא בְּסֵיפָא, לְפָרוּשֵׁי דְּרֵישָׁא לָאו דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא אֶלָּא רַבִּי הִיא וְלֹא רַבָּנָן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי:

שם משנה ט **וְנִסְתָּאֵב.** שֶׁנִּפַּל בּוֹ מוּם. דְּבַעַל מוּם אִקְרֵי טָמֵא כִּדְכְתִיב (ויקרא כז) וְאִם כָּל בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַה', וּבְבַעֲלֵי מוּמִין שֶׁיִּפְּדוּ הַכָּתוּב מְדַבֵּר, כִּדְפָרְשִׁינַן בְּפֶרֶק דְּלְעֵיל: **אִם רָצָה יָבִיא בִּדְמָיו שְׁנַיִם.** וְלֹא דָּמֵי לְרֵישָׁא דְּאָמְרִינַן שׁוֹר בְּמָנֶה וְהֶבְיא שְׁנַיִם בְּמָנֶה לֹא יָצָא, דְּהָתָם דְּאָמַר הֲרֵי עָלַי שׁוֹר בְּמָנֶה חַיָּב עַד שֶׁיְּבִיאֶנּוּ, אֲבָל הָכָא בְּשׁוֹר זֶה וְנִסְתָּאֵב שָׁאנֵי, דְּכֵיוָן דְּאָמַר שׁוֹר זֶה אַקְרִיב עוֹלָה וְנִסְתָּאֵב, אָזַל לֵיהּ נִדְרֵיהּ, דְּתוּ לֹא מָצֵי לְקַיּוּמֵיהּ: **רַבִּי אוֹסֵר.** לְכַתְּחִלָּה. אֲבָל אִם הֵבִיא יָצָא. דְּכֵיוָן דְּאָמַר זֶה, אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי: **הַבֵּינוֹנִי שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ.** אַף הַבֵּינוֹנִי שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ. דְּכִי יֵשׁ לוֹ שְׁנַיִם, הַגָּדוֹל הֶקְדֵּשׁ, שֶׁהַמַּקְדִּישׁ בְּעַיִן יָפָה מַקְדִּישׁ, וּמִסְתָּמָא מוּטָב שֶׁבָּהֶן הַקְּדִישׁ, דִּכְתִיב (דברים יב) מִבְחַר נִדְרֵיכֶם. וְכִי יֵשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה, חוֹשְׁשִׁין אַף לַבֵּינוֹנִי, דִּלְאו יָדְעִינַן אַהֵי מִנַּיְהוּ חָל הַהֶקְדֵּשׁ, אִי אַגָּדוֹל דַּהֲוֵי עַיִן יָפָה, אִי אַבֵּינוֹנִי דַּהֲוֵי עַיִן יָפָה לְגַבֵּי קָטָן, הִלְכָךְ תַּרְוַיְהוּ אֲסִירִי. מֵיהוּ לֹא קָרֵב לַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא חַד מִנַּיְהוּ. וְהֵיכִי עָבֵיד דְּלִשְׁתְּרֵי חַד מִנַּיְהוּ, מַמְתִּין לַבֵּינוֹנִי עַד שֶׁיּוּמַם, וּמְחַלֵּל אוֹתוֹ אַגָּדוֹל. דְּמִמַּה נַפְשָׁךְ, אִי אַבֵּינוֹנִי חָל וְלֹא אַגָּדוֹל, הֲרֵי נָפַל בּוֹ מוּם וְחִלְּלוֹ. וְאִי אַגָּדוֹל חָל מֵעִקָּרָא, נִמְצָא בֵּינוֹנִי חִלִּין מֵעִקָּרָא: **פֵּרַשְׁתִּי.** אֵיזֶה מֵהֶן וְלֹא יָדַעְתִּי אֵיזֶה הוּא: **אוֹ שֶׁאָמַר לִי אַבָּא.** בְּשָׁעַת מִיתָתוֹ, אֶחָד מִשְּׁוָרַי הִפְרַשְׁתִּי לְהֶקְדֵּשׁ, וְאֵינִי יוֹדֵעַ עַל אֵיזֶה מֵהֶן אָמַר לִי: **הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ.** דְּהֵיכָא דְּאָמַר פֵּרַשְׁתִּי לֵיכָּא סְפֵקָא, דְּוַדַּאי הַגָּדוֹל פֵּרֵשׁ:

חולין ג, ד

וְאֵלּוּ כְּשֵׁרוֹת בָּעוֹף. נִקְּבָה הַגַּרְגֶּרֶת אוֹ שֶׁנִּסְדְּקָה, הִכַּתָּהּ חֻלְדָּה עַל רֹאשָׁהּ, מְקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה, נִקַּב הַוֶּשֶׁט. רַבִּי אוֹמֵר, אֲפִלּוּ נִטַּל. יָצְאוּ בְנֵי מֵעֶיהָ וְלֹא נִקְּבוּ, נִשְׁתַּבְּרוּ גַּפֶּיהָ, נִשְׁתַּבְּרוּ רַגְלֶיהָ, נִמְרְטוּ כְּנָפֶיהָ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם נִטְּלָה הַנּוֹצָה, פְּסוּלָה:

בכורות ז, ו

הַמַּקִּישׁ בְּקַרְסָלָיו, וּבְאַרְכּוּבוֹתָיו, וּבַעַל פִּיקָה, וְהָעֵקֶל. אֵיזֶהוּ עֵקֶל, כֹּל שֶׁמַּקִּיף פַּרְסוֹתָיו וְאֵין אַרְכּוּבוֹתָיו נוֹשְׁקוֹת זוֹ לָזוֹ. פִּיקָה יוֹצְאָה מִגּוּדָלוֹ,

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

חולין ג, ד **נִקְּבָה הַגַּרְגֶּרֶת אוֹ שֶׁנִּסְדְּקָה.** נִקּוּבַת הַגַּרְגֶּרֶת וּסְדִיקָתָהּ בָּעוֹף, כִּנְקוּבַת הַגַּרְגֶּרֶת וּסְדִיקָתָהּ בַּבְּהֵמָה. וּכְבָר פֵּרַשְׁנוּ לְעֵיל. וְאִם נִקְּבָה נָקֵב שִׁיֵּשׁ בָּהּ חִסָּרוֹן, אִם הַחִסָּרוֹן הֲוֵי כְּשִׁעוּר רֹב חֲלַל הַקָּנֶה שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹף, טְרֵפָה, וְאִם לָאו, כְּשֵׁרָה: **הַוֶּשֶׁט.** הוּא סָמוּךְ לַוֶּשֶׁט. וְכָל הַנִּמְשָׁךְ עִם הַוֶּשֶׁט כְּשֶׁהָעוֹף מוֹשֵׁךְ צַוָּארוֹ דֵּינוֹ כַּוֶּשֶׁט וּנְקוּבָתוֹ בְּמַשֶּׁהוּ, וּשְׁאָר הַזָּפָק אִם נִקַּב כָּשֵׁר: **רַבִּי אוֹמֵר אֲפִלּוּ נִטַּל.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי: **יָצְאוּ בְנֵי מֵעֶיהָ.** לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהִכְנִיסָן לְתוֹכוֹ לֹא הָפַךְ עֶלְיוֹנוֹ לְתַחְתּוֹנוֹ, אוֹ עֻגָּלָה זוֹ לְמַעְלָה מִכְּמוֹת שֶׁהָיְתָה, שֶׁהֶחֱלִיף זוֹ לְמַעְלָה וְזוֹ לְמַטָּה. אֲבָל הָפַךְ בָּהֶן, טְרֵפָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנֶּהְפַּךְ אֶחָד מֵהֶם אֵינוֹ יָכוֹל לִחְיוֹת: **נִשְׁתַּבְּרוּ גַּפֶּיהָ.** עַצְמוֹת הַכְּנָפַיִם. וְדַוְקָא נִשְׁתַּבְּרוּ, אֲבָל שְׁמוּטַת גֵּף בָּעוֹף, טְרֵפָה, חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא נִקְּבָה הָרְאָה. לְפִי שֶׁהָרְאָה נֶחְבֵּאת בֵּין הַצְּלָעוֹת וּקְרוּם הַבָּשָׂר רַךְ וְדַק בֵּין צֶלַע לְצֶלַע, וּכְשֶׁשּׁוֹמֵט גַּפָּה מִתְנַתֵּק הָרְאָה עִם הַגַּף: **נִשְׁתַּבְּרוּ רַגְלֶיהָ.** מִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַטָּה, אוֹ אֲפִלּוּ לְמַעְלָה וְלֹא יָצָא הָעֶצֶם לַחוּץ. אֲבָל יָצָא לַחוּץ, תְּנַן בִּבְהֵמָה הַמַּקְשָׁה דַּהֲוֵי טְרֵפָה, וְשָׁם נִפָּרֵשׁ: **נִמְרְטוּ כְּנָפֶיהָ.** הַיְנוּ נוֹצָה גְּדוֹלָה שֶׁעַל כָּל גּוּפָהּ: **נוֹצָה.** הִיא הַדַּקָּה שֶׁעַל הַבָּשָׂר שֶׁאֵין לָהּ קָנִים, דַּחֲשִׁיב לָהּ כִּגְלוּדָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

בכורות ז, ו **הַמַּקִּישׁ בְּקַרְסָלָיו.** שֶׁאַרְכֻּבוֹתָיו עֲקֻמּוֹת לַחוּץ וְקַרְסָלָיו לִפְנִים וְנוֹקְשִׁים זֶה בָּזֶה כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ. וּמַקִּישׁ בְּאַרְכֻּבוֹתָיו הֲוֵי אִפְכָּא, שֶׁרַגְלָיו עֲקֻמִּים כְּלַפֵּי חוּץ וּמְרֻחָקִים זוֹ מִזּוֹ עַד שֶׁאַרְכֻּבוֹתָיו לְמַעְלָה [הָעֲקֻמּוֹת] כְּלַפֵּי פְּנִים נוֹקְשׁוֹת זוֹ בְּזוֹ: **בַּעַל הַפִּיקִין וְהָעֵקֶל.** וְקָא פָּרִישׁ עֵקֶל בְּרֵישָׁא: **כֹּל שֶׁהוּא מַקִּיף פַּרְסוֹתָיו.** כְּשֶׁיּוֹשֵׁב וּמְקָרֵב פַּרְסוֹת רַגְלָיו זוֹ לָזוֹ: **וְאֵין אַרְכֻּבוֹתָיו.** נוֹגְעוֹת זוֹ לָזוֹ. שֶׁעֲקֻמּוֹת כְּלַפֵּי חוּץ. וּבַעַל הַפִּיקִין הוּא שֶׁפִּיקָה יוֹצֵא מִגּוּדָלוֹ, חֲתִיכַת בָּשָׂר עֲגֻלָּה כְּפִיקָה יוֹצְאָה מִגּוּדָל שֶׁל יָדוֹ אוֹ מִגּוּדָל שֶׁל

עֲקֵבוֹ יוֹצֵא לַאֲחוֹרָיו, פַּרְסָתוֹ רְחָבָה כְּשֶׁל אַוָּז. אֶצְבְּעוֹתָיו מֻרְכָּבוֹת זוֹ עַל זוֹ, אוֹ קְלוּטוֹת (לְמַעְלָה) עַד הַפֶּרֶק - כָּשֵׁר. לְמַטָּה מִן הַפֶּרֶק וַחֲתָכָהּ - כָּשֵׁר. הָיְתָה בוֹ יְתֶרֶת וַחֲתָכָהּ, אִם יֵשׁ בָּהּ עֶצֶם - פָּסוּל. וְאִם לָאו, כָּשֵׁר. יָתֵר בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו שֵׁשׁ וָשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, רַבִּי יְהוּדָה - מַכְשִׁיר, וַחֲכָמִים - פּוֹסְלִים. הַשּׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו, רַבִּי - פּוֹסֵל, וַחֲכָמִים - מַכְשִׁירִים. הַכּוּשִׁי, וְהַגִּיחוֹר, וְהַלַּבְקָן, וְהַקִּפֵּחַ, וְהַנַּנָּס, וְהַחֵרֵשׁ, וְהַשּׁוֹטֶה, וְהַשִּׁכּוֹר, וּבַעֲלֵי נְגָעִים טְהוֹרִין, פְּסוּלִין בָּאָדָם, וּכְשֵׁרִין בַּבְּהֵמָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שׁוֹטָה בַבְּהֵמָה אֵינָהּ מִן הַמֻּבְחָר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף בַּעֲלֵי דִלְדּוּלִין, פְּסוּלִין בָּאָדָם, וּכְשֵׁרִין בַּבְּהֵמָה:

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

רַגְלוֹ: עֲקֵבוֹ יוֹצֵא מֵאֲחוֹרָיו. כְּגוֹן שֶׁשּׁוֹקוֹ עוֹמֵד בְּאֶמְצַע רַגְלוֹ, שֶׁחֲצִי הָרֶגֶל לְפָנִים וַחֲצִי רֶגֶל לְאָחוֹר: רְחָבוֹת כְּשֶׁל אַוָּז. שֶׁקְּלוּשׁוֹת הֵן כְּשֶׁל אַוָּז וְאֵין אָרְכָּן יוֹתֵר עַל רָחְבָּן: קְלוּטוֹת. מְדֻבָּקוֹת זוֹ בָּזוֹ: עַד הַפֶּרֶק. הָאֶמְצָעִי שֶׁל אֶצְבָּעוֹת: לְמַטָּה מִן הַפֶּרֶק. דְּהַיְנוּ לְצַד הַצִּפֹּרֶן שֶׁמְּחֻבָּרִים כֻּלָּן: וַחֲתָכָהּ. שֶׁיִּהְיוּ מְחֻלָּקִים, כָּשֵׁר: הָיְתָה בוֹ יְתֵרָה. אֶצְבַּע יָתֶרֶת: אִם יֵשׁ בָּהּ עֶצֶם פָּסוּל. דְּהוֹאִיל וַחֲתָכָהּ הֲרֵי הוּא מְחֻסָּר אֵבָר שֶׁנִּמְצָא בוֹ: שֵׁשׁ וָשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע. כְּלוֹמַר אֲפִלּוּ הָיוּ אֶצְבְּעוֹת יָדָיו וְאֶצְבְּעוֹת רַגְלָיו שָׁוִין, שֶׁבְּכָל יָד וּבְכָל רֶגֶל יֵשׁ שֵׁשׁ וָשֵׁשׁ, אֲפִלּוּ הָכִי חֲכָמִים פּוֹסְלִים. וְכָל שֶׁכֵּן אִם הָיָה בְיָדוֹ אַחַת חָמֵשׁ וּבְיָדוֹ אַחַת שֵׁשׁ, דַּהֲוֵי מוּם טְפֵי. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: הַשּׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו רַבִּי פּוֹסֵל. דְּסָבַר כְּחִישׁוּתָא אִתְיְלִידָא בֵיהּ בְּיָמִין: וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין. סָבְרֵי בְּרִיאוּתָא הִיא דְּאִתְיְלִידָא לֵיהּ בִּשְׂמֹאל. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: הַכּוּשִׁי. שָׁחֹר: הַגִּיחוֹר. אָדֹם כְּאַרְגָּמָן: הַלַּבְקָן. לָבָן בְּיוֹתֵר: וְהַקִּפֵּחַ. אָרֹךְ וָדַק, שֶׁאֵינוֹ עָב לְפִי אָרְכּוֹ. וְהוּא מְכֹעָר וּמְגֻנֶּה: וְהַשִּׁכּוֹר. וְלֹא מִיַּיִן, הוּא דַּחֲשִׁיב כְּבַעַל מוּם מִן הַמּוּמִים הַיְתֵרִים בָּאָדָם, שֶׁאִם עָבַד לוֹקֶה וְאֵין עֲבוֹדָתוֹ מְחֻלֶּלֶת. אֲבָל הַשִּׁכּוֹר מִיַּיִן וְשֵׁכָר, אִם עָבַד חִלֵּל. דִּבְפָרָשַׁת שְׁתוּיֵי יַיִן כְּתִיב (וַיִּקְרָא י) וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל. וְשִׁכּוֹר דְּמַתְנִיתִין אֵינוֹ אֶלָּא שֶׁשָּׁתָה חָלָב הַרְבֵּה, אוֹ רֹב דְּבַשׁ, אוֹ אָכַל דְּבֵלָה קַעִילִית, וְנִתְבַּלְבְּלָה דַעְתּוֹ. שֶׁאֵלּוּ חֲשׁוּבִים כְּבַעֲלֵי מוּמִים וְאֵין מְחַלְּלִים עֲבוֹדָה: וּבַעֲלֵי נְגָעִים טְהוֹרִים. כְּגוֹן בֹּהַק וְכֻלּוֹ הָפַךְ לָבָן. דְּאִי מִנְּגָעִים טְמֵאִים לֹא צָרִיךְ לְמֵימַר, דַּאֲפִלּוּ אַכְּנִיסַת עֲזָרָה חַיָּב כָּרֵת: דִּלְדּוּלִין. כְּמִין חֲתִיכוֹת בָּשָׂר יוֹצְאוֹת תְּלוּיוֹת בָּהֶן. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב:

ערכין ד, ב

אֲבָל בַּקְּרָבָנוֹת אֵינוֹ כֵּן. חֲרֵי שֶׁאָמַר, קָרְבָּנוֹ שֶׁל מְצֹרָע זֶה עָלַי. אִם הָיָה מְצֹרָע עָנִי, מֵבִיא קָרְבַּן עָנִי. עָשִׁיר, מֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר. רַבִּי אוֹמֵר, אוֹמֵר אֲנִי אַף בָּעֲרָכִין כֵּן. וְכִי מִפְּנֵי מָה עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ אֶת הֶעָשִׁיר נוֹתֵן עֶרֶךְ עָנִי, שֶׁאֵין הֶעָשִׁיר חַיָּב כְּלוּם. אֲבָל הֶעָשִׁיר שֶׁאָמַר עֶרְכִּי עָלַי, וְשָׁמַע הֶעָנִי וְאָמַר, מַה שֶּׁאָמַר זֶה עָלַי, נוֹתֵן עֶרֶךְ עָשִׁיר. הָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר אוֹ עָשִׁיר וְהֶעֱנִי, נוֹתֵן עֶרֶךְ עָשִׁיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַפִּלּוּ עָנִי וְהֶעֱשִׁיר וְחָזַר וְהֶעֱנִי, נוֹתֵן עֶרֶךְ עָשִׁיר:

שם ח, ה

הַמַּחֲרִים בְּנוֹ וּבִתּוֹ, עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים, וּשְׂדֵה מִקְנָתוֹ, אֵינָן מְחָרָמִים, שֶׁאֵין אָדָם מַחֲרִים דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם אֵינָן מַחֲרִימִין, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַכֹּהֲנִים אֵינָן מַחֲרִימִין, שֶׁהַחֲרָמִים שֶׁלָּהֶם. הַלְוִיִּם מַחֲרִימִים, שֶׁאֵין הַחֲרָמִים שֶׁלָּהֶן. רַבִּי אוֹמֵר, נִרְאִים דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

ערכין ד, ב **אוֹמֵר אֲנִי אַף בַּעֲרָכִין כֵּן.** אִלּוּ מִתְרַמֵּי אַף בַּעֲרָכִין דּוּמְיָא דְּקָרְבָּנוֹת, הָוֵי כִּקְרְבָּנוֹת, דְּהָא דְּאָמְרִתְּ דַּעֲרָכִין אֵינָן כִּקְרְבָּנוֹת, מְשׁוּם דְּלֹא דָּמוּ אַהֲדָדֵי, דְּמִפְּנֵי מָה עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ עָשִׁיר נוֹתֵן עֶרֶךְ עָנִי לְפִי הַשֵּׂג יָד, לְפִי שֶׁאֵין הֶעָשִׁיר חַיָּב כְּלוּם, וְלֹא דָּמֵי לְמִצֹרָע. וְזֶה שֶׁאָמַר עַל הֶעָשִׁיר, לֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְפִי מִדַּת שְׁנוֹתָיו שֶׁל עָשִׁיר שֶׁפְּחוּתִים אוֹ יְתֵרִים עַל שְׁנוֹתָיו שֶׁלּוֹ, הִלְכָךְ נִדּו�ֹן בְּהַשֵּׂג יָד. אֲבָל עָשִׁיר שֶׁאָמַר עֶרְכִּי עָלַי דַּהֲוֵי חַיָּב עֶרֶךְ שֶׁלֵּם, דּוּמְיָא דְּמִצֹרָע [עָשִׁיר], וְשָׁמַע הֶעָנִי וְאָמַר מַה שֶּׁאָמַר זֶה עָלַי, נוֹתֵן עֶרֶךְ עָשִׁיר: **הָכִי גָּרְסִינַן הָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר אוֹ עָשִׁיר וְהֶעֱנִי מְשַׁלֵּם עֶרֶךְ עָשִׁיר.** הָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר קֹדֶם נְתִינָה, מְשַׁלֵּם עֶרֶךְ עָשִׁיר, אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנּוֹדֵר אָמַר רַחֲמָנָא, וַהֲרֵי יָדוֹ מַשָּׂגֶת. עָשִׁיר וְהֶעֱנִי נַמִּי תַּשִּׂיג יַד הַנּוֹדֵר כְּתִיב, וַהֲרֵי הָיְתָה מַשָּׂגֶת בְּעֵת שֶׁנָּדַר: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַפִּלּוּ עָנִי וְהֶעֱשִׁיר וְחָזַר וְהֶעֱנִי נוֹתֵן עֶרֶךְ עָשִׁיר.** דִּכְתִיב (וַיִּקְרָא כז) וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ, עַד שֶׁיְּהֵא בְּמָכוּתוֹ מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

שם ח, ה **שֶׁאֵין אָדָם מַחֲרִים דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ.** וּבִתּוֹ נְהִי דְּיָכוֹל לְמָכְרָהּ בְּקַטְנוּתָהּ, אֵינוֹ יָכוֹל לְמָכְרָהּ בְּנַעֲרוּתָהּ: **שֶׁהַחֲרָמִים שֶׁלָּהֶם.** דִּכְתִיב (בְּמִדְבַּר יח) כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה, וְכֵיוָן דְּדִידְיהּ הָוֵי, מַה הֶנָּאָה בְּכָךְ אִם הָיָה מַחֲרִים, אִיהוּ גּוּפֵיהּ זָכֵי בֵּיהּ וְלֹא יָהֵיב לֵיהּ לְכֹהֵן אַחֵר: **נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.** הָכִי קָאָמַר, נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי

בַּקַּרְקָעוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה)**, כִּי אֲחֻזַּת עוֹלָם הוּא לָהֶם, וְדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּמִטַּלְטְלִים, שֶׁאֵין הַחֲרָמִים שֶׁלָּהֶם:**

שם ט, ג

הַמּוֹכֵר בַּיִת בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, הֲרֵי זֶה גּוֹאֵל מִיָּד, וְגוֹאֵל כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, הֲרֵי זֶה כְּמִין רִבִּית וְאֵינָהּ רִבִּית. מֵת הַמּוֹכֵר, יִגְאַל בְּנוֹ. מֵת הַלּוֹקֵחַ, יִגְאַל מִיַּד בְּנוֹ. אֵינוֹ מוֹנֶה לוֹ שָׁנָה אֶלָּא מִשָּׁעָה שֶׁמָּכַר לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם)**, עַד מְלֹאת לוֹ שָׁנָה תְמִימָה. וּכְשֶׁהוּא אוֹמֵר תְּמִימָה, לְהָבִיא חֹדֶשׁ הָעִבּוּר. רַבִּי אוֹמֵר, יִתֵּן לוֹ שָׁנָה וְעִבּוּרָהּ:**

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

שִׁמְעוֹן, דְּמוֹדֶה לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבִּי יְהוּדָה וְסוֹבֵר כְּמוֹתוֹ בְקַרְקָעוֹת, וְלֹא דִבֵּר רַבִּי שִׁמְעוֹן אֶלָּא בְּמִטַּלְטְלִין, לְפִי שֶׁאֵין הַחֲרָמִים שֶׁל לְוִיִּם. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר, הֻקְשׁוּ מִטַּלְטְלִין לִשְׂדֵה אֲחֻזָּה, דִּכְתִיב (וַיִּקְרָא כז) מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ, מַה שְּׂדֵה אֲחֻזָּה אֵין הַלְּוִיִּם מַחְרִימִים כְּדִכְתִיב כִּי אֲחֻזַּת עוֹלָם הִיא לָהֶם, אַף מִטַּלְטְלִין אֵין לְוִיִּם מַחְרִימִים. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן לֵית לֵיהּ הַאי הֶקֵּשָׁא. וּמִדְּנָחֵית רַבִּי לְפָרוֹשֵׁי מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּמֶּה מוֹדֶה לְרַבִּי יְהוּדָה וּבַמֶּה נֶחְלָק עָלָיו, שְׁמַע מִנַּהּ דַּהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

שם ט, ג **הֲרֵי זֶה גּוֹאֵל מִיָּד.** וְאֵין דִּינוֹ כְדִין שְׂדֵה אֲחֻזָּה שֶׁאֵינוֹ גּוֹאֵל פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים: **הֲרֵי זֶה כְמִין רִבִּית.** שֶׁכְּשֶׁמַּחְזִיר לוֹ מְעוֹתָיו בְּתוֹךְ שָׁנָה וְאֵין זֶה מְנַכֶּה לוֹ כְלוּם נִמְצָא שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּבֵיתוֹ בִּשְׂכַר הַמְתָּנַת מְעוֹתָיו: **וְאֵינָהּ רִבִּית.** גְּמוּרָה. דְּרִבִּית לֹא מִקַּרְיָא אֶלָּא עַל יְדֵי הַלְוָאָה שֶׁוַּדַּאי בָּאָה לִידֵי רִבִּית, שֶׁאֵינָהּ נֶחְלֶטֶת לְעוֹלָם, וְלֹא עַל יְדֵי מֶכֶר, שֶׁהֲרֵי אִם לֹא יִגְאָלֶנָּה וְתַחְלֹט לוֹ אֵין כָּאן רִבִּית: **יִגְאַל בְּנוֹ.** בְּתוֹךְ שָׁנָה אִם יִרְצֶה. אֲבָל אַחַר שָׁנָה, נֶחְלַט וְאֵינוֹ נִגְאָל עוֹד, כְּדִכְתִיב וְאִם לֹא יִגָּאֵל עַד מְלֹאת לוֹ שָׁנָה תְּמִימָה וְגוֹ׳: **מִשָּׁעָה שֶׁמָּכַר לוֹ.** שֶׁאִם מְכָרָהּ רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן בְּנִיסָן וְשִׁמְעוֹן לְלֵוִי בְּאִיָּר, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ נִיסָן הוּא נֶחְלָט, וְאֵין מוֹנִין לְמֶכֶר שֵׁנִי אֶלָּא לָרִאשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר עַד מְלֹאת לוֹ, דְּמַשְׁמַע לָזֶה שֶׁהָיְתָה שֶׁלּוֹ: **לְהָבִיא חֹדֶשׁ הָעִבּוּר.** שֶׁאִם הָיְתָה שָׁנָה מְעֻבֶּרֶת אֵינָהּ נֶחְלֶטֶת עַד שְׁלֹשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ: **שָׁנָה וְעִבּוּרָהּ.** בֵּין בְּשָׁנָה פְּשׁוּטָה בֵּין בְּשָׁנָה מְעֻבֶּרֶת נוֹתְנִים לוֹ שְׁנַת לְבָנָה שֶׁהִיא שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה יוֹם, וְיָמִים שֶׁיְּתֵרִים שְׁנַת חַמָּה עַל שְׁנַת לְבָנָה אַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁבְּעִבּוּרָן אָנוּ מְעַבְּרִים הַשָּׁנָה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

שם משנה ח

יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּרַשׁ אֲבִי אִמּוֹ לֵוִי, אֵינוֹ גּוֹאֵל כַּסֵּדֶר הַזֶּה. וְכֵן לֵוִי שֶׁיָּרַשׁ אֶת אֲבִי אִמּוֹ יִשְׂרָאֵל, אֵינוֹ גּוֹאֵל כַּסֵּדֶר הַזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה)**, כִּי בָתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם, עַד שֶׁיִּהְיֶה לֵוִי וּבְעָרֵי הַלְוִיִּם, הִבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים אֶלָּא בְעָרֵי הַלְוִיִּם. אֵין עוֹשִׂים שָׂדֶה מִגְרָשׁ וְלֹא מִגְרָשׁ שָׂדֶה, וְלֹא מִגְרָשׁ עִיר וְלֹא עִיר מִגְרָשׁ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים. בְּעָרֵי הַלְוִיִּם. אֲבָל בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל, עוֹשִׂין שָׂדֶה מִגְרָשׁ וְלֹא מִגְרָשׁ שָׂדֶה, מִגְרָשׁ עִיר וְלֹא עִיר מִגְרָשׁ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחֲרִיבוּ אֶת עָרֵי יִשְׂרָאֵל. הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מוֹכְרִים לְעוֹלָם וְגוֹאֲלִים לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם)**, גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם:**

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

שם משנה ח **יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּרַשׁ.** בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה מֵאֲבִי אִמּוֹ לֵוִי: **אֵינוֹ גּוֹאֵל כַּסֵּדֶר הַזֶּה.** בַּגְּמָרָא אָמְרוּ, תָּנֵי אֵינוֹ גּוֹאֵל אֶלָּא כַּסֵּדֶר הַזֶּה. וְהָכִי קָאָמַר, אֵינוֹ גּוֹאֵל כַּלְוִיִּם דִּכְתִיב בְּהוּ גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם, אֶלָּא כְּסֵדֶר הַזֶּה הָאָמוּר בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁתְּהֵא נֶחְלָטֶת בְּסוֹף שָׁנָה: **וְכֵן לֵוִי שֶׁיָּרַשׁ אֶת אֲבִי אִמּוֹ יִשְׂרָאֵל.** אַף הוּא אֵינוֹ גּוֹאֵל כְּלֵוִי, אֶלָּא כְּסֵדֶר הַזֶּה הָאָמוּר בְּיִשְׂרָאֵל. דִּלְעוֹלָם אֵינוֹ גּוֹאֵל כְּלֵוִי, עַד שֶׁיִּהְיֶה לֵוִי וּבְעָרֵי הַלְוִיִּם. דִּתְרֵי קְרָאֵי כְּתִיבִי, כְּתִיב (ויקרא כה) כִּי בָתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם הִיא אֲחֻזָּתָם, דְּמַשְׁמַע דִּבְעָרֵי הַלְוִיִּם תָּלָה רַחֲמָנָא, לַאֲפוֹקֵי בֶּן לֵוִי שֶׁיָּרַשׁ אֲבִי אִמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב (שם) וַאֲשֶׁר יִגְאַל מִן הַלְוִיִּם, דְּמַשְׁמַע לְמִקְצָת לְוִיִּם נָתַתִּי רְשׁוּת לִגְאֹל וְלֹא כֻּלָּם, לַאֲפוֹקֵי בֶּן לֵוִי הַבָּא מִן הַמַּמְזֶרֶת וּמִן הַנְּתִינָה שֶׁאֵינוֹ גּוֹאֵל לְעוֹלָם, וְכָל שֶׁכֵּן יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּרַשׁ אֶת אֲבִי אִמּוֹ לֵוִי, דְּיִשְׂרָאֵל גָּמוּר הוּא, שֶׁאֵינוֹ גּוֹאֵל לְעוֹלָם: **אֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים.** אֵין הַדְּבָרִים הַלָּלוּ דִּגְאֻלַּת עוֹלָם אֲמוּרִים אֶלָּא בְעָרֵי הַלְוִיִּם. אֲבָל עַד שֶׁיִּהְיֶה לֵוִי לֹא בָעֵינַן. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **מִגְרָשׁ.** מָקוֹם פָּנוּי מִכְּלוּם, אֵין בּוֹ בַּיִת וְלֹא זוֹרְעִים אוֹתוֹ אֶלָּא נוֹי הוּא לָעִיר: **אֵין עוֹשִׂין שָׂדֶה מִגְרָשׁ וְכוּ'.** דִּכְתִיב (שם) וּשְׂדֵה מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמָּכֵר, מַאי לֹא יִמָּכֵר, אִילֵימָא לֹא יִמָּכֵר כְּלָל, הָא מִדִּכְתִיב גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם, מִכְּלַל דְּמִזְדַּבַּן, אֶלָּא מַאי לֹא יִמָּכֵר, לֹא יִשְׁתַּנֶּה: **כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחֲרִיבוּ.** אֶת יִשּׁוּב הָאָרֶץ: **מוֹכְרִים לְעוֹלָם.** וְלֹא כְּיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִמְכֹּר פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים קֹדֶם הַיּוֹבֵל, דִּכְתִיב בְּהוּ (שם) בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכָּר לָךְ, אֲבָל אֵלּוּ מוֹכְרִים אֲפִלּוּ סָמוּךְ לַיּוֹבֵל: **וְגוֹאֲלִים לְעוֹלָם.** אִם בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה מָכְרוּ, אֵינָן נֶחְלָטִים בְּסוֹף שָׁנָה כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאִם שָׂדוֹת מָכְרוּ, אֵין צְרִיכִין לַעֲמֹד בְּיַד הַלּוֹקֵחַ שְׁתֵּי שָׁנִים, אֶלָּא גּוֹאֲלִים מֵיָּד אִם יִרְצוּ:

הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאתוֹ וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן, לֹא הִסְפִּיק לְקַח בָּהֶן חַטָּאת עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הַמָּעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, יָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ חַטָּאת, וְהַשְּׁאָר יִפְּלוּ לִנְדָבָה.

הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאתוֹ וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ חַטָּאת תַּחְתֵּיהֶן, לֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הַמָּעוֹת, וַהֲרֵי חַטָּאת בַּעֲלַת מוּם, תִּמָּכֵר, וְיָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ חַטָּאת, וְהַשְּׁאָר יִפְּלוּ לִנְדָבָה.

הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת תַּחְתֶּיהָ, לֹא הִסְפִּיק לְקַח בָּהֶן חַטָּאת עַד שֶׁנִּמְצֵאת חַטָּאתוֹ, וַהֲרֵי הִיא בַּעֲלַת מוּם, תִּמָּכֵר וְיָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ חַטָּאת, וְהַשְּׁאָר יִפְּלוּ לִנְדָבָה.

הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, לֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ עַד שֶׁנִּמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, וַהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן בַּעֲלוֹת מוּם, יִמָּכְרוּ, וְיָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ חַטָּאת, וְהַשְּׁאָר יִפְּלוּ לִנְדָבָה.

הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, לֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ עַד שֶׁנִּמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, וַהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן תְּמִימוֹת, אַחַת מֵהֶן תִּקָּרֵב חַטָּאת וְהַשְּׁנִיָּה תָּמוּת, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין חַטָּאת מֵתָה אֶלָּא

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

תמורה ד, ג **יָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ.** יְעָרְבֵם יַחַד. דְּכֵיוָן דְּמִתַּרְוַיְהוּ מַיְתֵי, לֹא הָוֵי חַטָּאת שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת. אֲבָל אִי הֲוָה מַיְתֵי מֵחַד מִנַּיְהוּ, מִדַּחוּ אַחֲרִינִי, דַּהֲווּ לְהוּ דְּמֵי חַטָּאת שֶׁכִּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת: **וְהַשְּׁאָר יִפְּלוּ לִנְדָבָה.** דַּהֲווּ כִּשְׁאָר מוֹתָרוֹת שֶׁל חַטָּאת דְּאָזְלִי לִנְדָבָה: **וַהֲרֵי חַטָּאת בַּעֲלַת מוּם.** אֲבָל אִם חַטָּאת תְּמִימָה, תִּקָּרֵב הִיא וְהַמָּעוֹת יֵלְכוּ לְיַם הַמֶּלַח, הוֹאִיל וְכִפְּרוּ הַבְּעָלִים בְּאַחֶרֶת. וְכָל הָנָךְ אַלִּיבָּא דְּרַבִּי דְּאָמַר אֲבוּדָה בִּשְׁעַת הַפְּרָשָׁה כְּגוֹן הָנָךְ מָעוֹת דְּנִמְצְאוּ קֹדֶם כַּפָּרָה, אָזְלִי לְיַם הַמֶּלַח: **וְהַשְּׁנִיָּה תָּמוּת דִּבְרֵי רַבִּי וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כו'.** הַכֹּל מוֹדִים בְּמִתְכַּפֵּר בְּשֶׁאֵינָהּ אֲבוּדָה, שֶׁאֲבוּדָה מֵתָה. לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּמִתְכַּפֵּר בַּאֲבוּדָה, דְּרַבִּי סָבַר הַמַּפְרִישׁ לְאָבוּד כְּאָבוּד דָּמֵי, כְּלוֹמַר הַמַּפְרִישׁ תַּחַת קָרְבָּן אָבוּד, דִּינוֹ כְּאָבוּד. וְכִי הֵיכִי דְּאִם נִתְכַּפֵּר בְּשֶׁאֵינוֹ אָבוּד, הָאָבוּד הַנִּשְׁאָר כְּשֶׁיִּמָּצֵא דִּינוֹ שֶׁיָּמוּת, הָכִי נַמִּי כִּי נִתְכַּפֵּר בְּאֶחָד מֵהֶן וַאֲפִלּוּ בַּאֲבוּדִים, יֵלְכוּ שֶׁאֵינָן אֲבוּדִים לְיַם הַמֶּלַח. וְרַבָּנָן סְבָרִי, לֹא אָמְרִינַן הַמַּפְרִישׁ לְאָבוּד כְּאָבוּד דָּמֵי, וְדַוְקָא הַמִּתְכַּפֵּר בְּשֶׁאֵינָהּ אֲבוּדָה וְהָאֲבוּדָה נִשְׁאֲרָה, הָאֲבוּדָה מֵתָה וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּמְצֵאת

שֶׁנִּמְצֵאת מֵאַחַר שֶׁכִּפְּרוּ הַבְּעָלִים, וְאֵין הַמָּעוֹת הוֹלְכוֹת לַיָּם הַמֶּלַח אֶלָּא שֶׁנִּמְצְאוּ מֵאַחַר שֶׁכִּפְּרוּ הַבְּעָלִים:

שם ו, ב

אֵיזֶהוּ אֶתְנָן. הָאוֹמֵר לְזוֹנָה, הֵא לִיךְ טָלֶה זֶה בִּשְׂכָרֵךְ, אֲפִלּוּ מֵאָה, כֶּלֶן אֲסוּרִין. וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, הֵא לְךָ טָלֶה זֶה וְתָלִין שִׁפְחָתְךָ אֵצֶל עַבְדִּי, רַבִּי אוֹמֵר, אֵינוֹ אֶתְנָן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֶתְנָן:

מעילה ה, ג

אֵין מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל בַּמֻּקְדָּשִׁין, אֶלָּא בְּהֵמָה וּכְלֵי שָׁרֵת. כֵּיצַד. רָכַב עַל גַּבֵּי בְהֵמָה וּבָא חֲבֵרוֹ וְרָכַב וּבָא חֲבֵרוֹ וְרָכַב, שָׁתָה בְכוֹס שֶׁל זָהָב וּבָא חֲבֵרוֹ וְשָׁתָה וּבָא חֲבֵרוֹ וְשָׁתָה, תָּלַשׁ מִן הַחַטָּאת וּבָא חֲבֵרוֹ וְתָלַשׁ וּבָא

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

קֹדֶם כַּפָּרָה. אֲבָל אִם נִתְכַּפֵּר בַּאֲבוּדָה וְנִשְׁאֲרָה שֶׁאֵינָהּ אֲבוּדָה, אֵינָהּ מֵתָה, אֶלָּא תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

שם ו, ב **הָאוֹמֵר לְזוֹנָה.** אַחַת נָכְרִית וְאַחַת יִשְׂרְאֵלִית, וְהוּא שֶׁתִּהְיֶה מֵחַיָּבֵי לָאוִין, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מֵחַיָּבֵי כְּרֵתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין. אֲבָל אֶתְנָן שֶׁל פְּנוּיָה וְהִיא יִשְׂרְאֵלִית אֵינוֹ פָּסוּל לַמִּזְבֵּחַ, דְּאֵין זֶה אֶתְנָן זוֹנָה, שֶׁהֲרֵי לֹא נֶאֶסְרָה לִכְהֻנָּה בְּבִיאָה זוֹ. וְכֵן אֶתְנָן שֶׁנָּתְנָה אִשָּׁה לְאִישׁ, אֵינוֹ פָּסוּל. אֲבָל אֶתְנָן זָכָר, פָּסוּל: **אֲפִלּוּ מֵאָה כֻּלָּן אֲסוּרִים.** הִתְנָה עִמָּהּ לָתֵת לָהּ טָלֶה אֶחָד בְּאֶתְנָנָהּ וְשָׁלַח לָהּ אֲפִלּוּ מֵאָה, לֹא אָמְרִינַן חַד דְּאַתְנִי עִמָּהּ הָוֵי אֶתְנָן וְהָנָךְ אַחֲרִינֵי כְּלָם מַתָּנָה, אֶלָּא כֻּלְּהוּ חֲשִׁיבִי אֶתְנָן וַאֲסוּרִין: **וְתָלִין שִׁפְחָתְךָ אֵצֶל עַבְדִּי.** בְּעֶבֶד עִבְרִי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים מַיְרֵי, שֶׁאֵין רְשׁוּת בְּיַד רַבּוֹ לִמְסֹר לוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית לְהוֹלִיד מִמֶּנָּה עֲבָדִים כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ אִשָּׁה מִתְּחִלָּה, הִלְכָּךְ אֶתְנָנָהּ אָסוּר לְדִבְרֵי חֲכָמִים. וְרַבִּי דְּאָמַר לֹא הָוֵי אֶתְנָן, לֵית לֵיהּ הַאי סְבָרָא, דְּוַדַּאי אֲפִלּוּ אֵין לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים רַבּוֹ מוֹסֵר לוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית. אִי נַמִּי, אֲפִלּוּ אִית לֵיהּ הַאי סְבָרָא, סָבַר הוֹאִיל וְעֶבֶד עִבְרִי הֻתַּר מִכְּלָלוֹ בְּשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית, לָא חֲשִׁיב אֶתְנָן זוֹנָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי:

מעילה ה, ג **בַּמֻּקְדָּשִׁין אֶלָּא בְּהֵמָה וּכְלֵי שָׁרֵת.** בְּהֵמָה תְּמִימָה, בֶּהֱמַת [קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ] תְּמִימָה. דְּהָנֵי לָאו לְפִדְיָה קַיְמֵי וְלָאו בְּנֵי פְּגִימָה נִינְהוּ, שֶׁאֲפִלּוּ רָכַב אֶחָד עַל גַּבֵּי בְהֵמָה וְהִכְחִישָׁהּ אוֹ תָּלַשׁ מִן צַמְרָהּ, עַדַיִן רְאוּיָה הִיא לְקָרְבָּן, וְיֵשׁ בָּהּ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל. וְכֵן שָׁתָה אֶחָד בְּכוֹס שֶׁל זָהָב, אֲפִלּוּ אִם פְּגָמוֹ וּפְחָתוֹ, כֵּיוָן (דְּקֻדּוּשׁ) [דִּקְדֻשַּׁת הַגּוּף] הוּא

חֲבֵרוֹ וְתָלַשׁ, כֻּלָּן מָעֲלוּ. רַבִּי אוֹמֵר, כֹּל שֶׁאֵין לוֹ פְּרִיוֹן, יֵשׁ בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל:

מידות ג, ד

אֶחָד אַבְנֵי הַכֶּבֶשׁ וְאֶחָד אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ, מִבִּקְעַת בֵּית כֶּרֶם. וְחוֹפְרִין לְמַטָּה מֵהַבְּתוּלָה, וּמְבִיאִים מִשָּׁם אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת, שֶׁלֹּא הוּנַּף עֲלֵיהֶן בַּרְזֶל, שֶׁהַבַּרְזֶל פּוֹסֵל בִּנְגִיעָה. וּבִפְגִימָה לְכָל דָּבָר. נִפְגְּמָה אַחַת מֵהֶן, הִיא פְּסוּלָה וְכֻלָּן כְּשֵׁרוֹת. וּמְלַבְּנִים אוֹתָן פַּעֲמַיִם בַּשָּׁנָה, אַחַת בַּפֶּסַח וְאַחַת בֶּחָג. וְהַהֵיכָל, פַּעַם אַחַת, בַּפֶּסַח. רַבִּי אוֹמֵר, כָּל עֶרֶב שַׁבָּת מְלַבְּנִים אוֹתוֹ בְּמַפָּה מִפְּנֵי הַדָּמִים. לֹא הָיוּ סָדִין אוֹתָן בְּכָפִים שֶׁל בַּרְזֶל, שֶׁמָּא יִגַּע וְיִפָּסֵל, שֶׁהַבַּרְזֶל נִבְרָא לְקַצֵּר יָמָיו שֶׁל אָדָם, וְהַמִּזְבֵּחַ נִבְרָא לְהַאֲרִיךְ יָמָיו שֶׁל אָדָם, אֵינוֹ בַדִּין שֶׁיּוּנַּף הַמְקַצֵּר עַל הַמַּאֲרִיךְ:

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

וְלָאו לִפְדָיָה קָאֵי, רָאוּי הוּא עֲדַיִן לְשֵׁרוּת וְיֵשׁ בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל. אֲבָל קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת כְּגוֹן בֶּהֱמַת קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, אֵין בָּהֶם מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל, מִשּׁוּם דִּבְנֵי פִדְיָה נִינְהוּ, וְכֵיוָן שֶׁמָּעַל בּוֹ אֶחָד שֶׁהוֹצִיאוֹ לְחֻלִּין, תּוּ לֵית בָּהּ מְעִילָה: רַבִּי אוֹמֵר כָּל דָּבָר. שֶׁאֵין לוֹ פְּגָם, שֶׁאֵינוֹ נִפְסָל, דְּהֵינוּ כָּל דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ פְּדְיוֹן כִּי הָנֵי דַּאֲמַרַן, אֲפִלּוּ פְּגָמוֹ יֵשׁ בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל. וְאֵיכָא בֵּין תַּנָּא קַמָּא לְרַבִּי קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ תְּמִימִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בַּעֲלֵי מוּמִים וְעָבַר וּשְׁחָטָן קֹדֶם פְּדְיָה. רַבִּי אוֹמֵר יִקָּבְרוּ, מִשּׁוּם דְּבָעוּ הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה וְלֹא אֶפְשָׁר דְּהָא מֵתוּ, הִלְכָּךְ יִקָּבְרוּ, וְכֵיוָן דְּלֹא הָווּ תּוּ בְּנֵי פִדְיָה יֵשׁ בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל הַנָּהֳנָה מֵהֶן לְאַחַר שְׁחִיטָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יִפָּדוּ, דְּלֹא בָעוּ הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה, וְכֵיוָן דְּקֻדְּשׁוּ דָּמִים נִינְהוּ אֵין בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

מידות ג, ד **מִבִּקְעַת בֵּית כֶּרֶם.** הָיוּ מְבִיאִים אוֹתָן: מִן הַבְּתוּלָה. קַרְקַע שֶׁלֹּא חָפְרוּ שָׁם מֵעוֹלָם: **וְהַפְּגִימָה.** פּוֹסֶלֶת בָּאֲבָנִים, בְּכָל דָּבָר. וַאֲפִלּוּ לֹא נִפְגְּמוּ בְּבַרְזֶל: **וּמְלַבְּנִים אוֹתָן.** בַּסִּיד, פַּעֲמַיִם בַּשָּׁנָה: **רַבִּי אוֹמֵר כו'.** לֹא פְּלִיג אַתַּנָּא קַמָּא, אֶלָּא מוֹסִיף לוֹמַר דְּבָכָל עֶרֶב שַׁבָּת הָיוּ מְקַנְּחִים אוֹתָן בְּמַפָּה מִפְּנֵי הַדָּמִים: **לֹא הָיוּ סָדִין אוֹתוֹ בְּכָפִים.** אַמְּלֹתֵיהּ דְּתַנָּא קַמָּא מְהַדַּר, כְּשֶׁהָיוּ מְלַבְּנִים אוֹתָן בְּסִיד פַּעֲמַיִם בַּשָּׁנָה, לֹא הָיוּ סָדִין אוֹתָן בְּכַפּוֹת שֶׁל בַּנָּאִים שֶׁרְגִילִים לָסוּד בּוֹ:

אלו הפסוקים יש להם סוד גדול לכל האומרם לאחר משנתו

לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבֵּחַ, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדֵּר וּלְנַצֵּחַ, עַל כָּל דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ: בַּעֲצָתְךָ תַנְחֵנִי וְאַחַר כָּבוֹד תִּקָּחֵנִי: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: אַשְׁרֵי הָגֶבֶר אֲשֶׁר תְּיַסְּרֶנּוּ יָהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ: וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי גָמַל עָלָי: שׁוֹשׁ אָשִׂישׂ בַּיהוָה תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי כִּי הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יְעָטָנִי כֶּחָתָן יְכַהֵן פְּאֵר וְכַכַּלָּה תַּעֲדֶה כֵּלֶיהָ: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְהוָה: שִׂמְחוּ בַיהוָה וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהָרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב: נֵר לְרַגְלִי דְבָרֶךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה:

הַשִּׁיר שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בַּמִּקְדָּשׁ, בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים (תהלים כד), לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ. בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים (שם מח), גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ. בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים (שם פב), אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט. בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים (שם צד), אֵל נְקָמוֹת ה' אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ וְגוֹ'. בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים (שם פא), הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ, הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים (שם צג), ה' מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ וְגוֹ'. בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים (שם צב), מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבֹא, לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת מְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

מוקדש לעילוי נשמת: יצחק בן אסתר ושלמה ז"ל וזוגתו כוכבה בת חנה חנמי ורחמים ע"ה. אירן בת שלום וכוכבה. יצחק בן אסתר וזוגתו מרים בת מרדכי. האחים אליהו ודוד בני מרים. אסתר בת מרים. יוסף בן שרה. יצחק בן נעמי. נסים בן מרים. הגה"ק ר' שמשון חיים ב"ר נחמן מיכאל נחמני. הג"ר אליעזר בה"ר שם טוב פאפו זצ"ל. הג"ר אברהם דוב ב"ר דוד מאוויטש. ר' יצחק ב"ר אשר אנטשיל הכהן הוברמן. ר' משה יעק ב"ר יוסף הכהן רביקוב. ר' מאיר ב"ר ישראל אביחצירא. ר' שמואל בן שלמה ושפרה כהן. עמוס בן אסתר. יגאל בן משה וציפורה. לזווג הגון במהרה: אלעזר בן אביבה. מיכאל בן אסתר. טל אהרן בן רוזה. עמי בן סימה. משה ישראל בן רבקה. יוסף חיים בן מרגלית. יצחק בן חנה מינה. אפשין בן ויקטוריה. ברכה והצלחה ונהורא מעליא: שמואל בן שרה. אברהם בן שושנה. דור חי בן אורנה. בנים זכרים לעבודתו ית': דוד חי בן אסתר. עידו בן מרים. רועי בן מזל. יאיר בן אברהם.

בקשה על מצבת הצדיק

(מספר לשון חכמים ח"ב סי' כב)

שָׁלוֹם עָלֶיךָ אֲדוֹנִי הַצַּדִּיק רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא, שָׁלוֹם לְךָ וְשָׁלוֹם עַל מִשְׁכָּבְךָ, שָׁלוֹם עַל נַפְשְׁךָ הַקְּדוֹשָׁה וְהַטְּהוֹרָה. אַשְׁרֶיךָ שָׁזָכִיתָ לְלֶכֶת בְּדַרְכֵי יוֹצְרֶךָ וּלְעָבְדוֹ וּלְיִרְאָה אוֹתוֹ. וְעָשִׂיתָ מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. עַל כֵּן גָּדוֹל שְׂכָרְךָ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָחִישׁ תְּחִיָּתְךָ וִימַהֵר עֲמִידָתְךָ. וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה לִרְאוֹת פָּנֶיךָ הַמְאִירִים וּמַזְהִירִים כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. וּזְכוּתְךָ תַּעֲמֹד לָנוּ וְתוֹרָתְךָ מָגֵן בַּעֲדֵנוּ. וְתִהְיֶה נִשְׁמָתְךָ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם אֶת יְיָ אֱלֹהִים.

יַעֲלוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם. רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְּהִלָּה. אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה.

רַבּוֹן הָעוֹלָמִים וַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים אָב הָרַחֲמִים. גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ כִּי בָּשָׂר אֲנַחְנוּ וְאֵין בָּנוּ כֹּחַ לְכַוֵּן וּלְיַחֵד יִחוּדֵי שְׁמוֹתֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים הָרְאוּיִים לְיַחֵד וּלְזַוֵּג בְּהִשְׁתַּטְּחוּת עַל קִבְרֵי הַצַּדִּיקִים. וְגַם אֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ שָׁרְשֵׁי הַיִּחוּדִים וְזִוּוּגֵי הַמִּדּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת לְדַבְּקָא נַפְשָׁא בְּנַפְשָׁא וְרוּחָא בְּרוּחָא.

עַל כֵּן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּהְיֶה חֲשׁוּבָה וּמְקֻבֶּלֶת וּרְצוּיָה לְפָנֶיךָ בִּיאָתֵנוּ עַל קֶבֶר הַצַּדִּיק הַוֶּה רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא כְּאִילּוּ כֻּוַּנּוּ וְיִחֲדְנוּ הַיִּחוּדִים וְזִוּוּגֵי הַמִּדּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת בְּדֶבֶקוּת נַפְשָׁא בְּנַפְשָׁא וְרוּחָא בְּרוּחָא לְהַאֲצִיל עָלֵינוּ רוּחַ טָהֳרָה וּקְדֻשָּׁה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ. וְתִתְעוֹרֵר נֶפֶשׁ הַצַּדִּיק הַוֶּה רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא לְהִתְפַּלֵּל עָלֵינוּ. וְתַמְלִיץ טוֹב בַּעֲדֵנוּ וְיִתְעוֹרְרוּ הָרַחֲמִים הַגְּדוֹלִים לְזָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב מִלְּפָנֶיךָ, וְנִזְכֶּה לְטוֹבָה וּלְבָרָכָה לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים. לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם.

וְיֹהֵא רַעֲוָא דְּתִתְעַר נֶפֶשׁ הַצַּדִּיק הַוֶּה רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא וְתֵיתֵי סַלְקָא וְאָזְלָא וְשָׁאטָא לְגַבֵּי אַבָּהָן דְּמֵיכֵי חֻבְרוֹן לְאוֹדָעָא לְהוּ צְלוֹתָא וּבָעוּתָא דַּאֲנָא בָּעֵי וּמְצָלֵי וּמִתְחַנֵּן בְּהַאי שַׁעֲתָא. וְתִתְחַבֵּר וְתִתְעַטַּר בִּזְכוּתָא דַּאֲבָהָן וְתֵיעוֹל בְּהַהוּא פִּתְחָא דִּבְנַן עֵדֶן, אוֹדָעָא לְרוּחַ וְרוּחַ סָלִיק וְאִתְעַטַּר וּמוֹדַע לִנְשָׁמָה. וּנְשָׁמָה אוֹדָעָא לְקַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֻלְּהוּ בָּעָאן רַחֲמֵי עֲלָן, וְחָם קַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלָן בְּגִינֵיהוֹן. וּבְגִין זְכוּתָא דְּכֻלְּהוּ צַדִּיקַיָּא דְּזָכוּ לְמִדַּת כְּבוֹד דִּלְעֵילָא, וְזָכוּ לְקַשֵּׁר קִשְׁרָא עִלָּאָה, קִשְׁרָא קַדִּישָׁא, קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וְקַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָרִיק עֲלָן בִּרְכָאן מִמַּבּוּעָא דְּנַחֲלָא וְיִתְכַּיְּמוּן גַּבָּן כֻּלְּהוּ בִּרְכָאן בְּדִיל שְׁמֵהּ רַבָּא.

אָנָּא יְיָ אֲבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֲבִינוּ אָב הָרַחֲמָן, עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל, וּלְמַעַן זְכוּת אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב, וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְיוֹסֵף וְדָוִד וּפִנְחָס וּשְׁלֹמֹה, וּלְמַעַן זְכוּת כָּל הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים, וּלְמַעַן זְכוּת הַצַּדִּיק הַוֶּה רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא, וְתָחוּם וְתַחְמֹל וּתְרַחֵם עָלַי וְעַל כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל וּתְחַיֵּינוּ חַיִּים אֲרוּכִים טוֹבִים וּמְתֻקָּנִים, וְתִפְרֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ, וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ, וּתְמַלֵּא יָדֵינוּ מִבִּרְכוֹתֶיךָ וּמֵעֹשֶׁר מַתָּנוֹת יָדֶיךָ. וְתוֹרֵנוּ הַדֶּרֶךְ הַטּוֹב אֲשֶׁר נֵלֵךְ בּוֹ וְהַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה.

(ויוסיף לשאול על צרכיו ועל ענייניו כאשר יחפוץ)

לְעוֹלָם יֶהֱוֵי רָץ לְמִשְׁנָה

רָזִין וּמִלִּין דִּגְנִיזִין

'מֵאָשֵׁר שְׁמַנָּה לַחְמוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ'. אשר היה עוסק בתורה ובמשנה יותר משאר אחיו, ולאחר פטירתו של האדם, כשדנים אותו לגיהנם, קורא האדם לכל שבט ושבט שיצילהו, ואין קול ואין עונה, וכשקורא לאשר בן יעקב, משיב לו: 'קראת מימיך משנה?', אם אמר לו: 'הן', מיד מוציא אותו מגהינם בזכות המשנה. וזהו שאמר הכתוב 'מֵאָשֵׁר שְׁמַנָּה לַחְמוֹ', ש'אשר' מציל מי שהלחם שלו הוא 'שמנה' אותיות 'משנה', וְהוּא יִתֵּן מַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ', לזכות לגן עדן של מעלה (מדרש תלפיות סוף ענף אפוד בשם האר"י ז"ל).

סגולת גירסת המשניות להרוג את יצר הרע ולהכניעו (ראשית חכמה שער הקדושה פ"ב). כדאמרו (תקונ"ז חדש קו ע"ב) בדוד דקטליה (ליצר הרע) בגירסתיה. ויועיל שינונם גם כן לטהרת המחשבות, וב'זרעים' מרבה זרע הקודש לגן עליון, וב'טהרות' מטהר עצמו ומחשבותיו, וב'קדשים' מקדש עצמו ומקדש עליון, וכן כל סדר ומסכתא יש להם סגולה בפני עצמה (מעבר יבק שפתי רננות סוף פכ"ט). המשנה היא המכנעת יצר הרע והיא התבלין שלו, ועל ידי המשנה מיטהרת ומתקדשת הנשמה, ולפיכך 'משנה' אותיות 'נשמה'. ועוד 'המשנה' במילוי כזה: ה"י מ"ם שי"ן נו"ן ה"י, גימטריא 'יצר הרע' (עם הכולל) לרמוז דעל ידי המשנה נבנע היצר הרע (ר"י אביחצירא גנזי המלך תיקון התשובה אות ט"ל).

על ידי משנה מוריד נ' שערי בינה מאמא, ועל ידי זה מעורר הנשמה הקדושה שלו שהוא מבחינת בינה, ועי"ז אור הבינה משפיל הסט"א... (קהלת יעקב ערך משנה).

יסד רבינו הקדוש תקכ"ד פרקים במשניות, דידוע דמשניות היא סוד תורה שבעל פה, מידת מלכות נוקבא דז"א. (מעשה רוקח פתיחא לשיתא סדרי משנה מהדו"ח עמ' ד).

שיעור משניות קודם לכל דבר, ועל ידי זה זוכה ל'נשמה', כי משנה אותיות 'נשמה'. (באר היטב א, ו בשם האר"י).

[א"ה: אחר שהובא לעיל שבכוח עסק המשנה להכניע ליצר הרע, ושעסקה קודם לכל. מה נאה לקשר הדברים למה שהובא בחיד"א (דבש לפי מערכת ה אות יג): "אמרו רז"ל 'הבא להורגך השכם להורגו'. פירוש אם בא היצה"ר להורגך על ידי פתוי מעשים שאינם הגונים אין לך יותר כח שתהרגהו אלא בהשכמה, וזהו השכם שצריך לעמוד בחצות לילה לעשות היחוד העליון של יעקב ולאה על ידי התורה". א"כ מה רם ונעלה העוסק במשנה בהשכמה דשתיים בידו, הן מצד הזמן גרמא להכניע ליצר המפתה, והן מצד עצם עיסוקו בלימוד המשנה שבכוחה להשפילו ולהכניעו. ואשרי הזוכה לכך].

המגיד שהגיע ללמוד עם מרן הבית יוסף הזהירו שיהרהר במשנה בכל רגע, וילמד בכל יום חמשה עשר פרקי משניות בבוקר, וחמשה עשר בערב (כנגד שם י"ה) ומה שזכה שהמגיד דיבר עמו היה בזכות לימוד המשנה, כמו שאמר לו פעמים רבות 'אני המשנה המדברת בפיך'. ואמר לו המגיד שעל ידי לימוד המשנה יפתחו לו צינורות של חכמת האמת, ויזכה לעשות נסים כמו שעשו חכמי התלמוד, ויהיה בורא חיילות רבים ועולמות רבים, וכל מלאכי מרום דורשים שלומו וטובתו. ובזכות לימוד המשנה יזכה שכל מה שלומד אפילו פעם אחת, יזכור כאילו למדה פעמים רבות, ויזכה לגמור חיבורו שיאיר את עיני כל ישראל.

לימוד המשניות הוא מובחר, שירגיל אדם את בנו מעת שזכה לקרוא הלכה ברוב הש"ס, שילמד עמו רבו פרק אחד משניות בכל יום, ובפרקים

החמורים והארוכים חצי פרק, וישגיח שיחזור תמיד עליהם בלי התרשלות ובלי ליאות, והוא תועלת ותכלית גדול לכל לימודיו אחר כך. ומה עתה שזכינו לפירוש הרע"ב שהוא ש"ס ממש... (חוות יאיר סימן קכד).

📖 אשרי הזוכה למשנה, שיהיו ששה סדרי משנה שגורים בפיו בעל פה, ואז עושה סולם לנשמתו שתעלה למעלה למדרגה כנה, וסימן 'משנה' אותיות 'נשמה'. (השל"ה מסכת שבועות נר מצוה אות יז).

📖 לימוד כל המשניות, אשריכם אם תהיו רגילים בהם ובשמותיהם. וקבלה בידי, שאין אדם רואה פני גהינם מי שהוא בקי במשניות (צוואת הג"ר שעפטל בן השל"ה אות כה).

📖 ועשה תורתך קבע, גם שיעור משניות, ויקבל לימודו במשניות פרק ומחצה בכל יום, בכדי שישלים את כל הש"ס משניות בכל שנה, ויעשה סיום על משניות בכל שנה ביום שמחת תורה (יסוד ושורש העבודה ו, ב).

[א"ה: היות ונפיק מפומיה ד'היסוד ושורש העבודה' לסיים ש"ס משניות ביום שמחת תורה. ראוי לציין למש"כ הגר"ח פלאג'י זיע"א (מועד לכל חי כה, כו) לתת טעם על מה זכה אשר בן יעקב שמברכין רבבות ישראל ביום שמחת תורה בפסוקי ברכותיו (בעליות המוספין) והוא משום שאשר עושה כבוד גדול לתושבע"פ ומציל מגיהנם את העוסקים במשנה (כמובא לעיל), "אם כן נאה ויאה דאנחנו נעשה לו כבוד גדול על ידי תורה שבכתב, לברך כמה ברכות התורה בקריאת ספר תורה באורייתא דיליה, כדי לחבר תורה שבכתב עם תורה שבעל פה, דלכך התחיל במ' – 'מאימתי', דהוא אחר הל' ('לעיני כל ישראל') דתורה שבכתב, דקשורים זה בזה כנודע". וא"כ טוב ומשבח ביום שגומרין תורה שבכתב לסיים בו גם עיקר תושבע"פ היא המשנה, כדברי יסוד ושורש העבודה].

📖 לימוד וחזרת משניות סגולה להתמדה ולהבין (את) הפשט, ללמוד ח"י פרקים בכל יום, ולחזור ב' או ג' פעמים עד שיורגל בעל פה. ואשרי

מי שבא לכאן ותלמודו בידו, וטוב להיות בקי במסכת אחת היטב (יותר) מהרבה בלא כוונה (מוהר"ח מוואלז'ין כתר ראש אות נה).

📖 'משנה' גימטריה 'פרנסה', שע"י הלימוד בה מביא לעצמו פרנסה. (אמרי פסח מקוריין).

📖 ידוע דהגאולה עתידה תהיה רק בזכות תושבע"פ... וכמבואר כל זה במדרש (הושע ח) אין הגליות מתקבצים אלא בזכות המשנה... והטעם לזה הוא, דידוע דבית ראשון נחרב בחטא עבודה זרה, ובבית שני לא היה זה החטא כלל, רק שנתחדשו אז בישראל כת הצדוקים שכחשו באמונה ובקבלת חכמינו ז"ל בתורה שבע"פ ופירשו התורה כפי שכלם הטבעי, ועל ידי זה נחלקו ישראל לכתות ונעשה פירוד בין הלבבות ורבתה השנאה והמחלוקות וזהו שגרם החורבן. ועל כן צריכים ישראל קודם הגאולה לתקן אותו החטא שגרם להם החורבן, והיא הכפירה בתורה שבע"פ, ועל כן אינם נגאלים רק בזכות עסק של המשנה דהוא כלל תורה שבע"פ. (בית הלוי שמות יב, מג).

📖 מרנא ורבנא הגאון רבי יהודה ליווא בר בצלאל זלה"ה (המהר"ל מפראג) שנתעסק בישיבה והרביץ תורה לרבים במידה הגדולה היא מדת הגמרא כמפורסם. הדר דרש לרויץ למשנה, עד שנתחברו חבורות חבורות, כתות כתות מלכי – מאן מלכי רבנן. ומתעסקין יום יום פרק מפרקי המשניות וחוזרין חלילה חלילה. ומאת ה' היתה זאת חוק ולא יעבור. לא בלבד בק"ק פראג אשר בה הדת נתונה מהגאון הנזכר. כי אם גם בשאר קהלות קדושות. קרובות ורחוקות קיימו וקבלו עליהם ללמדם בישראל (התוי"ט בהקדמה).

אלפים כבר ראו ישועות...

מה איתך?

רווקה בת 35 התארסה בתוך חודש ◆ אברך עשר שנים ללא ילדים נפקד לאחר חודשיים ◆ נרפא לגמרי מגידול בראשו ◆ זכה לקנות דירה במחיר מציאה

ועוד אלפי סיפורי ישועות

שידוכים ◆ שלום בית ◆ פרנסה ◆ זרע של קיימא

בזכות לימוד יומי קבוע במשניות

טלפן ושמע על סגולת 'ישועות המשניות'

077-323-4713

שמעו ותחי נפשכם

בדוק ומנוסה > ללא שום עלות